

Älskaren

Nr 8 1972

LÖSNUMMERPRIS 3:25 inkl. moms

BISKOP ROBINSON OCH GUD

Robinson är fenomenal. Han är biskop i den engelska, anglikanska kyrkan men ändå inte villig att bara jama med i den traditionella teologins påståenden. John A. T. Robinson tänker själv. Han vill vara "honest to God", d. v. s. uppriktigt inför Gud och begreppet Gud. Och "Honest to God" heter också hans fina debattbok om kristendomen, som översatts till många språk och blivit mycket läst. På svenska har den fått titeln "Gud är annorlunda" (Gum-

messons).

Någon riktigt stor tänkare är inte biskop Robinson. Han är nog alltför rotad i en kristen idévärld och position för att kunna analysera trosproblemen fullständigt fritt. Unik är han inte heller, ty han bygger i hög grad på de tyska tänkarna Bonhoeffer, Tillich och Bultmann. Hans betydelse ligger väl däri att han från en ställning som biskop vågar allvarligt ifrågasätta innebörden och giltigheten av flera kristna tros-

satser. Det står klart för honom att åtskilliga av de kristna föreställningarna inte kan förenas med vår tids begrepp om verkligheten och att den kristna dogmbyggnaden måste förändras.

Otvivelaktigt pekar biskop Robinsons tänkande framåt. Den gamla, traditionella kristendomen försvagas mer och mer. Människorna blir alltmer likgiltiga för predikanternas teologi. Att ge ny innebörd åt trons innehåll synes vara framtidens enda

"Gud"

Robinson vänder sig mot den gamla föreställningen att "Gud" är ett personligt, övernaturligt väsen långt "uppe" och långt borta. Ty, menar biskopen, Gud är inte ett för sig själv existerande "högsta väsen" som finns någonstans utanför sin skapelse och skilt från denna — utan Gud är grunden för allt liv.

I en efterskrift i den svenska upplagan av "Honest to God" frågar sig Erland Sundström om inte Robinson slår in öppna dörrar. Ja, är det inte så att den bild av Gud som biskopen vänder sig mot är lika främmande för många andra kristna som den är för honom själv? Är det inte i vår tid ovanligt att tänka sig Gud som ett personligt väsen "uppe" i himlen och i stället vanligt att uppfatta Gud som en allt genomträngande ande? Man säger ju gärna t. ex. att Gud är "allstädes närvarande". Inte tänker man sig att Gud bokstavligen bor i ett himmelrike ovanför den blå himlen? Även bland kristna människor kan man höra uttalanden som att vi alla existerar i Guds medvetande, d. v. s. i hans andliga väsen.

Felbedömer inte Robinson vad det innebär att vara teist? Han menar, faktiskt, att en teist enligt vanligt språkbruk är en person som tror på en Gud "därute" i universum, ett personligt väsen, skilt från sin skapelse, och att en ateist är en person som inte tror att detta väsen finns till!

Antag att ateisterna har rätt, resonerar han, och att det inte finns någon Gud "därute"; betyder detta slutet på kristendomen? Är det inte snarare så att man därmed avskaffar en skenbild av Gud och att kristendomen inte alls är beroende av tron på en Gud "därute"?

Man får hålla med biskopen, när han nu upptäckt vad många kristna säkerligen tänkt på före honom, att Gud inte finns "däruppe" eller "därute" utan är det outtömliga djup som är upprinnelsen till allt liv. Gud är inget övernaturligt väsen, som från en position utanför världen har skapat denna. Gud är vår väsensgrund.

Om en Gud som finns "därute" säger Robinson att hans existens måste vara problematisk. Existensen av ett väsen som vår tanke kan föreställa sig som icke-existerande och som på något sätt måste bevisas, kan betvivlas. Men att vi har en väsensgrund är oomtvistligt. Gud är den yttersta verkligheten. Man kan inte

diskutera huruvida den yttersta verkligheten finns. Man kan endast fråga sig vad den yttersta verkligheten är — t. ex. om det som är tingens innersta kärna skall beskrivas som något personligt eller operonligt. Frågan är alltså: kan vi få vetskap om vad som är grunden för vår existens?

Robinson gör Bultmanns åsikt till sin, när han säger att "det ligger inte någonting speciellt kristet i den mytologiska världsåskådningen som sådan. Det är helt enkelt en kosmologi som har uppkommit före den moderna naturvetenskapens genombrott." — Men här måste nog ändå den gode biskopen missta sig. Till det specifikt kristna hör ju ändå föreställningarna om Gud som en Fader till vilken man beder och som belönar och straffar, och idén om Kristus som "Herren".

Enligt min mening är kristendomen en mytologi med etiska inslag. Det för kristendomen typiska är myterna. Den etiska grundregeln att älska sin nästa har den gemensam med andra religioner och kan inte göra anspråk på den som specifikt kristen.

Gud "därute" är ett kosmiskt sagoväsen, menar biskop Robinson, och vi har inte längre behov av det. Världen förklaras naturvetenskapligt utan en sådan Gud. Vad skall vi då med gudsbegreppet till? Har vi användning för en Gud som ständigt skjuts allt längre och längre bort? Nej, inte för en Gud "därute" — men för Gud som den yttersta verkligheten, den skapande grunden till allt.

Kristendomen måste, anser Robinson, befrias från det falska gudsbegreppet som så länge har varit knutet till den kristna tron. Evangeliet står och faller inte med detta.

Robinson vill i likhet med Paul Tillich att man skall ersätta de bilder som talar om "höjd" med sådana som talar om "djup" och "väsensgrund" för att framställa sanningen om Gud. Då blir det religiösa språket mer levande och riktigt. Gud finns inte i höjden utan i djupet, mitt i livet. Gud i höjden för tanken till något avlägset från människan, Gud i djupet till något närvarande, som hör till livet. "Ordet Gud betecknar all vår tillvaros yttersta djup, den skapande grunden för och meningen med hela vår existens."

Biskopen menar att de teologiska utsagorna egentligen inte är beskrivningar av "det högsta väsendet" utan angivande av kärlekens

betydelse i våra personliga relationer! Att tro på Gud är inte att tro på ett existerande väsen, som befinner sig någonstans, utan det är tro på det "gudomliga" i egenskaper som kärlek, visdom, rättfärdighet. "Att hävda att 'Gud är kärleken' innebär att man tror att man i kärleken kommer i beröring med den mest fundamentala verkligheten i universum, att varat i sig själv ytterst bär detta kännetecken." — "Frågan om Gud är en fråga om denna tillvaros djup är verklighet eller illusion, inte huruvida ett väsen existerar bortom den blå himlen eller någon annanstans."

"Gud" är, menar Robinson, i själva verket sammanfattningen av de idéer och principer som måste gälla för människors samvaro och som vi i djupet av vårt väsen känner är riktiga. De egenskaper som vi i våra tankar ger Gud är i själva verket de högsta mänskliga egenskaperna, de som vi anser heliga, höga, gudomliga. En ateist är således egentligen inte en människa som förnekar existensen av ett visst väsen, utan den som förnekar de gudomliga egenskaperna i människan, såsom kärlek, rättvisa, visdom, broderskap, gemenskap. Utsagor om Gud är utsagor om den mänskliga existensens yttersta grund och djup. Religion handlar om broderskap och gemenskap, men det är inte bara etik. Begreppen Gud och kärlek är inte identiska. Men kärleken är av Gud, den har Gud som sin källa och grund.

Jesus

Den övernaturlige Jesus, som är en gudomlig inkarnation, en "förklädd prins", vänder sig Robinson mot. Det finns inget himmelrike "därute" som "mannen från himlen" kommer ifrån. Jesus som Guds enfödde Son är, menar biskopen, en myt. Men det finns i denna och andra religiösa myter en skönhet som uttrycker djupa sanningar om vår existens, våra högsta värden och universums natur. Julevangeliet är en berättelse som talar till vår känsla och gestaltar vår djupaste uppfattning av grunden för vårt väsen, den innersta, djupaste verkligheten.

Tron på kristendomens sanning avgörs inte av om vi tror att Jesus har varit en gud. Och Robinson påpekar att ingenstans i Nya testamentet framställs Jesus som Gud. Orden Kristus och Gud kan där inte utbytas mot varandra. Att Jesus var Gud och gjorde anspråk på att vara det

Forts på sid 11

MO TI

NYGAMMAL RELIGIONSFILOSOF

AV IVAR WALLENSTEEN

Tiden omkring 500 f. Kr. är i många avseenden en av de mest intressanta i mänsklighetens historia. Då frambringades på skilda håll i den då kända världen en rad märkliga filosofer, religionsstiftare och naturforskare. Man kan nämna sådana som Konfucius, Lao och Meng-tsi i Kina, i Grekland naturfilosoferna Heraklit, Pytagoras och Demokritos, men framförallt sanningssökaren Sokrates och hans lärjunge, idealismens grundare, Platon. I Indien predikade Buddha och i Persien Zarathustra. Alla dessa stora nytänkare och vishetslärare är väl kända hos oss och har spelat en enorm roll för kulturutvecklingen.

Men det finns ett namn, som kommit i skymundan, men som är värt ett bättre öde. Det är den kinesiske tänkaren Mo Ti, död omkring 420 f. Kr. Det finns historiker som menar, att Kina endast haft en religionsstiftare, nämligen Mo Ti. Ett faktum är att han är den enda av Kinas klassiska filosofer som man kan kalla religiös i västerländsk mening. Hans lära har märkligt stora likheter med kristendomen, och man frågar sig osökt: kan Jesus ha känt till den? Mo Tis utgångspunkt är tillvaron av en himmelsk försyn som omsluter mänskligheten med en allomfattande kärlek. Hans lära var för en tid den mest utbredda av Kinas religioner. Varför den plötsligt förlorade sitt inflytande är gåtfullt och outrett. Redan vid tiden för Kristi födelse tycks den ha mist all betydelse och dess texter sjunkit i glömska. Först i våra dagar har de åter dragits fram i ljuset och på ett förunderligt sätt fått aktualitet och mening. Mo Tis tankar är moderna.

Himlen är intresserad av människors välgång, säger Mo Ti och talar alltså om Himlen som en **personlig Gud**. Himlen vill att människorna skall älska och hjälpa varandra, därför att den själv älskar alla och vill alla väl utan åtskillnad. Den ställer anspråk på alla och skänker uppehålle åt alla. Människornas godhet får inte vara graderad såsom Konfucius lärt: d v s viktigast för familjen, sedan för släkten, därefter för omgivningen etc. Himlens allvisa och goda vilja är att man bemöter alla människor med verklig kärlek. Då först kan världen få frid och lycka.

Staters angrepp på varandra, enskildas övergrepp mot varandra, brist på välmening och förtroende mellan styrande och styrda, brist på hängivenhet och respekt mellan föräldrar och barn, detta är, säger Mo Ti, de största olyckorna i världen. Och olyckorna beror av bristen på ömsesidig kärlek. Furstarna och politikerna älskar bara sina egna stater och icke andras, de enskilda fosteras att älska bara sig själva och inte andra. Då ingen i världen hyser kärlek till någon annan blir följden att de starka slår ner de svaga, de många förtrycker de få, de rika hämnar de fattiga, de högt uppsatta föraktar de ringa och de sluga bedrar de enfaldiga. Alla olyckor och strider bottnar i bristen på ömsesidig kärlek.

Hur sker då ändringen? Var går vägen till den allomfattande kärleken? Jo, svarar Mo Ti, den består i att betrakta andras fosterland som sitt eget, andra som sig själv. När furstarna älskar varandra, blir det inte krig, när enskilda älskar varandra, skadar de inte varandra. När all världens folk älskar varandra inbördes, ska de starka inte slå ner de svaga, de många inte förtrycka de få etc. Den som älskar andra, vinner andras kärlek, den som hjälper andra, får hjälp av andra. Men den som hatar blir hatad, och den som skadar ska andra tillfoga skada.

Den Himmelska Viljan betraktar med avsky stormakten som angriper mindre länder, de starka som plundrar de svaga, de sluga som bedrar de enfaldiga. Himlen älskar all världen utan åtskillnad. Den har ställt i ordning allt för människornas bästa. Minsta hårstrå är dess verk. Människan har fått så många gåvor att njuta. Men hon lämnar ingenting i utbyte, hon är småsinad, och herrarna i världen förstår sig blott på småskurna ting och fattar inte det som är av verklig betydelse.

Mo Ti tror på den allomfattande kärleken. Den går att praktisera. Hur kan det finnas något gott, som inte går att tillämpa, säger han, och fortsätter: Låt oss pröva två alternativ. Låt oss tänka oss två personer. Den ene håller på kärleken till alla utan åtskillnad, den andre håller på åtskillnad (med andra ord: den ene är altruist, den andre egoist). Den senare säger: Hur skulle jag kunna jämställa min vän med mig, min väns släkt med min, andra med mig? När han ser sin vän hungra, ger han honom inte kläder. När han är sjuk vårdar han honom inte och när han dör, begraver han honom inte. Så talar och handlar åtskillnadens förfäktare.

Men förfäktaren av kärleken utan åtskillnad talar inte så och handlar inte så. Han säger: Jag har hört att den som vill vara god och vis, skall jämställa sin väns person med sin egen och hans familj med sin egen. När han ser sin vän hungra, ger han honom därför mat. När han ser honom frysa, ger han honom kläder. När han är sjuk, vårdar han honom och när han dör, begraver han honom.

Tänk om alla i världen älskade varandra utan åtskillnad, säger Mo Ti, tänk om man älskade andra såsom sig själv, hur skulle det då finnas pietetslösa människor, onda människor överhuvudtaget? Om man betraktar fader, äldre bror och furste som sig själv, skulle det då finnas de som inte var ömma och goda?

Skulle det sedan finnas bovar och banditer? Om man betraktade andras hus som sitt eget, vem skulle stjäla? Om man betraktade andras person som sin egen, vem skulle be-

Forts på sid 11

Paul Tillich

PAUL TILlich

Av Alf Ahlberg

"Att stå på många gränslinjer är att i många former uppleva existensens oro, otrygghet och inre begränsning, att känna oförmågan att uppleva frid (*serenity*), trygghet och fulländning. Det gäller om livet såväl som om tänkandet." Så skriver Paul Tillich (1886—1965) i en självkaraktäristik, som han typiskt nog gett titeln "På gränsen" (*On the Boundary*). Han fäster stor vikt vid att hans liv på så många sätt förflutit på gränsen mellan motsatser: på gränsen mellan stad och land, mellan olika samhällsklasser, mellan fantasi och verklighet, teori och praktik, teologi och filosofi, kyrka och samhälle, luthersk protestantism och socialism, idealism och marxism. Men gränstillvaron är, framhåller han, inte bara skiljande utan också förenande, ty gränsson kan blicka in i de länder, som åtskiljs av gränsen. Därur härleder han den strävan till *syntes* som kännetecknar hela hans tänkande: mellan religion och kultur, religion och vetenskap, religion och konst. Denna strävan har haft till följd att han av sina entusiastiska anhängare betecknats som "vår tids Thomas av Aquino". — Född i ett protestantiskt prästhem innehade Tillich redan som ung professurer i filosofi och teologi vid olika tyska universitet, avsattes vid Hitlers "Machtübernahme" 1933 och verkade sedan i Amerika, bl. a. vid det berömda Harvarduniversitetet. Hans produktion på tyska och ännu mer på engelska är ofantlig (men i svensk översättning föreligger ännu bara ett av hans filosofiska arbeten, "Modet att vara till", 1962).

I årtionden har Tillich varit och är alltså en central gestalt i den internationella religiösa debatten.

Man har inte kunnat ordna in honom i något av de kämpande lägren. Av liberala teologer har han betecknats som "nyortodox", av fundamentalisterna åter som "liberalteolog". Stundom har man räknat honom som existencialist, stundom som "anti-intellektualist". Att han tagit intryck från vitt skilda håll — inte minst enligt hans egna ord av den tidiga kristna konsten — är obestridd, men lika obestridd är hans originalitet. — Att i korthet ge en framställning av hans religionsfilosofi är en svår, ja kanske olöslig uppgift. Jag måste i det följande nöja mig med några flyktiga antydningar, varvid jag såvitt möjligt låter honom själv komma till tals.

1. Religionen som det andliga livets djupdimension

Att religionen är en väsentlig sida hos människoanden — därom råder allmän överensstämmelse. Striden står mellan dem, som anser den blott vara en mänsklig skapelse — dömd att försvinna på ett högre utvecklingsstadium (Comte, Marx osv.) — och dem som anser den ha sin upprinnelse i en transcendent verklighet, en gudomlig "uppenbarelse". Har människan skapat Gud eller har Gud skapat människan?

Nu anser Tillich hela detta spörsmål om Guds existens vila på en felaktig föreställning, både om Gud och om religionen. "Börjar man med frågan om Guds existens, kan man aldrig nå honom. Ty en Gud, om vars existens man kan tvista, skulle vara ett *ting* bland andra i universum. Och frågan om något sådant föremål existerar och svaret, att så inte är fallet likaså. Men det är beklagligt att vetenskapsmännen an-

ser sig ha vederlagt religionen, när de med all rätt framhållit, att ingenting talar för existensen av en sådan varelse. I verkligheten har de därmed inte bara inte vederlagt religionen utan gjort den en betydande tjänst. De har nödgat den att på nytt undersöka och tolka innebörden av det fruktansvärda (*tremendous*) ordet 'Gud'... Tyvärr gör många teologer samma misstag. De börjar sin förkunnelse med satsen, att det finns ett Högsta Väsen, kallat Gud, från vilket de mottagit auktoritativa uppenbarelsen. De är farligare för religionen än de s. k. ateistiska vetenskapsmännen. De tar det första steget på den väg, som ofelbart leder till ateism. Teologer som gör Gud till ett Högsta Väsen, som gett vissa människor meddelande om sig själv, möter ofelbart motstånd från dem som vägrar underkasta sig auktoriteten hos dessa meddelanden."

I motsats till dessa båda parter sterila debatt om Guds existens ställer Tillich sin egen syn på religionen. "Religionen är inte någon speciell funktion i människans andliga liv utan *djupdimensionen* i dem alla." Vad betyder då denna metafor? Jo, att religionen i ordets mest grundläggande mening är *ultimate concern*, alltså det som djupast engagerar oss. Den framträder i alla människoandens skapande funktioner — i den moraliska såsom ett obetingat krav, i den intellektuella såsom sökande efter den absoluta sanningen, i den estetiska såsom strävan att ge uttryck åt tillvarons djupaste mening. "Det är troslivets triumf, att varje förnekelse av tron själv är ett uttryck för tro, för *ultimate concern*." Tar man religion och religiös tro i betydelsen av det

som djupast engagerar en människa, finns det i grunden ingen ateism utom hos den indifferenten. Valet står inte mellan gudstro och ateism utan mellan gudstro och avgudadyrkan. De många psevdoreligionerna i vår egen tid, där det ändliga och förgängliga i någon form — staten, klassen, rasen, Ledaren — är *ultimate concern*, är en avgudadyrkan, som alltid slutar med "existentiell besvikelse", med upplösning av personligheten. Den äkta religionen sträcker sig i motsats därtill mot det oändliga och absoluta. Den kommer till uttryck i Augustinus' bekanta ord: "Oroligt är vårt hjärta tills det finner vila i Dig."

2. Religion och religionerna

Bestämningen av religionen som "djupdimensionen i alla funktioner av människans andliga liv" sammanfaller givetvis inte med vad man vanligen förstår med ordet "religion". Hur förhåller sig då religionerna i ordets gängse mening, de historiskt formade religionerna med sina kulturer, riter, läror till "religionen" i ovannämnda mening? Vi låter Tillich själv komma till tals i en längre passus, som tillhör de mest centrala i hans verk (*Theology of Culture* s. 8 f.):

Om religionen finns med i alla det andliga livets funktioner, varför har då mänskligheten utvecklats den som en särskild sfär bland andra, i myt, kult, andaktsövningar och kyrkliga institutioner? Svaret är, att det beror på det tragiska främlingskapet (*estrangement*) i människans andliga liv för sin egen urgrund och dess djup. Enligt den säre, som skrivit bibelns sista bok skall det inte finnas något tempel i det himmelska Jerusalem, ty Gud skall där vara allt i alla. Där kommer det inte att finnas någon världslig sfär och av samma orsak heller inte någon religiös. Religionen kommer att bli vad den till sitt väsen är, den allt bestämmande grunden och substansen i människans andliga liv.

Religionen öppnar det djup i människans andliga liv, som vanligen är höljt av vardagslivets damm och nedtystat av larmet av dess mångahanda. Den ger oss upplevelsen av det heliga... som ger livet dess högsta mening... Det är det ärofulla hos vad vi kallar religion. Men vid sidan om dess ära står dess skam... Den gör sina myter och läror, sina riter och institutioner till absoluta och förföljer dem som inte under-

kastar sig dem. Den glömmer, att dess egen existens är en följd av människans tragiska främlingskap för sin egen sanna grund. Den glömer sin egen karaktär av en nödfallsutväg (*its own emergency character*).

3. Symboler såsom religionens uttrycksformer

Det religiösa språket (ordet taget i dess vidsträckt mening, alltså även i betydelsen av läror, kulturer, riter osv.) måste, menar Tillich, enligt sakens natur vara *symboliskt*. Det måste vara det, emedan det absoluta, det oändliga, det som inte är ett *ting* bland tingen inte kan uttryckas annat än i symbolisk form. Men religionens företrädare har ofta själva uppfattat sina "läror" och dogmer som bokstavliga (psevdovetenskapliga) satser. Då har konflikten mellan religion och vetenskap varit oundviklig. Tillich förebrår särskilt den protestantiska religiositeten för att ha begått detta misstag och därmed arbetat sekulariseringen i händerna. Resultatet har blivit å ena sidan en fundamentalistisk bokstavsträldom, å den andra en urvattnad "liberalteologi". Är då alltså de religiösa nyckelorden såsom "Gud", "skapelse", "inkarnation", "bara" symboler. Ja, svarar Tillich, men den som frågar så "har varken förstått skillnaden mellan tecken och symboler eller det symboliska språkets kraft, som i kvalitet och styrka vida överträffar varje icke-symboliskt språk. Man borde aldrig säga 'bara en symbol' utan 'ingenting mindre än en symbol'."

Vad är då utmärkande för den religiösa (och den därmed besläktade konstnärliga) symbolen? Tillich nämner sex fundamentala egenskaper: 1) Liksom tecknet pekar symbolen hän på något bortom sig själv; 2) men i motsats till tecknet är den själv delaktig i det, varpå den pekar hän; 3) den öppnar väg till plan hos verkligheten (*levels of reality*) som eljest är otillgängliga för oss; 4) öppnar på samma gång vägen till dimensioner i vårt själsliv som svarar mot dessa för begreppsmässig kunskap oåtkomliga verklighetsplan; 5) i motsats till begreppen kan de äkta symbolerna inte bildas avsiktligt och medvetet, utan "de växer fram ur det individuellt eller kollektivt omedvetna och kan inte fungera utan att accepteras av den omedvetna funktionen i vårt väsen"; 6) likt organiska varelser föds, växer och dör symbolerna. De "dör

emedan de inte längre ger någon resonans i den grupp, där de ursprungligen föddes och växte".

De religiösa symbolerna uppträder aldrig isolerade utan i kombinationer, som vi kallar *myter*. Ordet har lika litet som ordet "symbol" för Tillich någon förklenande betydelse. De religiösa myterna är symboliska uttryck för mysterier, som inte kan uttryckas på annat sätt. I detta sammanhang tar Tillich ställning till den mycket omdebatterade frågan om den s. k. "avmytologiseringen". Menar man därmed att de bibliska berättelserna (t. ex. om paradiset, syndafloeden, jungfrufödselen, uppståndelsen, himmelsfärden) måste avklädas sin mytologiska form för att komma till sin rätt, så är det ett komplett missförstånd av det religiösa språkets natur. Menar man däremot endast, att de religiösa symbolerna och myterna måste betraktas som sådana, icke som bokstavliga sanningar, är man i sin fulla rätt. Ty symboler och myter är omistliga, just därför att man rör sig i en sfär bortom alla begrepp. "Alla mytiska element i bibeln, läran och liturgin bör erkännas såsom mytiska, men de bör upprätthållas i sin symboliska form och inte utbytas mot vetenskapliga substitut. Ty det finns intet substitut för symbolerna: de är trons språk."

4. Icke-varat och den trefaldiga ångesten

Ordet "främlingskap" (*estrangement*) som vi förut mött, är ett nyckelord hos Tillich. Människan upplever i den andliga djupdimensionen det absoluta, men på samma gång upplever hon sig själv som ändlig och begränsad. Hennes existens hotas i varje ögonblick av "icke-varat". Denna till människans existens såsom ändlig hörande situation upplever hon som *ångest*. Den får inte förväxlas med *fruktan* — djuppsykologin och existencialismen har dragit skarpa gränser mellan dem. Fruktan har något *föremål*, medan ångesten saknar något sådant, "eller rättare och med ett paradoxalt uttryck, dess föremål är negationen av varje föremål", alltså vad filosoferna av gammalt kallat "icke-varat". Just därför är den "existentiella grundångesten" omöjlig att uthärda och människan söker omvandla den till fruktan. Denna fruktan antar tre grundformer, som vardera framträder särskilt starkt vid slutet av varje stor historisk epok, då människan till följd av livets omdaning i särskild mening

känner sig ryckt som en ört från sin groningsgrund. Vid övergången från antik till medeltid antar ångesten formen av ångest för *ödet och döden*, under senmedeltiden av ångest för *skuld och förtappelse* och i vår egen kristid antar den sin svåraste form som ångest för *tomheten och meningslösheten*. Även om de båda förstnämnda formerna finns med i nutidsmänniskans ångest, är likväl frågan: "Hur skall jag finna en mening med mitt liv?" den centrala för vår tids västerländska människa. Den kommer till uttryck i otaliga nutida konst- och diktverk. Man kan t. ex. nämna Kafkas romaner, T. S. Eliots stora diktyckel "Det öde landet", Audens *Age of Anxiety*, Sartres dramer eller Picassos "Guernica".

På två typiska sätt reagerar människan på denna ångest för tomheten och meningslösheten. Den ena är "neokollektivismen", vars mest karaktäristiska form är kommunismen. Ångesten övervinnes här genom att individen uppgår i kollektivet — men för ett högt pris — förlusten av det egna jaget. Existentialismen åter måste uppfattas som en revolt, en protest mot en situation i industrialismens tid, då människan hotas av ödet att själv bli ett objekt, där hon "offrat sig själv för sina egna produkter". Den är det desperata försöket att acceptera tomheten och meningslösheten, om man blott får behålla sitt jag. Den erbjuder ingen *lösning* på människans problem, men den ger en oförskräckt analys av hennes situation. Den är, säger Tillich, en "förtvivlans filosofi", den är den "själens mörka natt", som nutidsmänniskan måste genomvandra för att finna "den Gud som framträder då Gud försvunnit i tvivlets ångest".

5. Den förlorade djupdimensionen och det religiösa nutidsläget

Livet har enligt Tillich i industrialismens och urbaniseringen, i naturvetenskapens och teknikens tidsålder förlorat sin djupdimension. Det rör sig ensidigt i "horisontalplanet". Detta kommer till uttryck i talesätt som "mer och mer", "större och större", "snabbare och snabbare". Livet rusar iväg med oss, varje ögonblick är fyllt av något som måste göras, sägas eller planläggas. "Men ingen kan uppleva djup utan att gå in i sig själv. Blott om det i hans liv finns ögonblick då han inte bekymrar sig om vad som skall följa efter... kan han fråga efter livets mening."

När djupdimensionen går förlorad, mister även de stora symboler vari den kommer till uttryck sin mening. Det är, anser Tillich, ingalunda den vetenskapliga kritiken som är den primära orsaken till att de stora kristna symbolerna för så många nutidsmänniskor förlorat all mening. Orsaken ligger däri, att dessa symboler själva överflyttats till "horisontalplanet", gjorts till teoretiska satser. Det var endast på grund därav, av en missuppfattning, till vilken teologin själv bär huvudskulden, som den vetenskapliga kritiken hade möjlighet, ja var i sin fulla rätt att angripa dem. Det var religionens representanter själva som tog första steget till a-religiositeten i den västerländska världen. "När de försvarade sina stora symboler, inte som symboler utan som bokstavliga sanningar var striden (mellan religion och vetenskap) redan förlorad." När gudsiden och de symboler vari den uttryckes överförs till horisontalplanet, blir Gud, som förut sagts, en varelse vid sidan om andra, om vars existens man kan tvista. Ingenting, säger Tillich, är mera symtomatiskt för förlusten av djupdimensionen än den ständiga

debatten om Guds existens — en debatt där båda parter begår samma misstag, emedan hela frågeställningen i sig själv är felaktig.

När människan förlorat djupdimensionen och de symboler, som uttrycker den, blir hon själv ett led i horisontalplanet. Hon blir ett ting bland tingen i den dirigerade produktionen och konsumtionen. Men hon kämpar mot detta öde, "ivrigt, förtvivlat, tappert". Och det är i denna kamp och spänning som den religiösa frågan på nytt framträder. Vill man förstå nutidsmänniskans situation, skall man, menar Tillich, inte se på de — även i vårt land välkända — krampaktiga försöken att blåsa liv i ortodoxi och traditionalism, inte på den eventuellt ökade besöksfrekvensen i kyrkor och bönhus, utan på de företeelser i vår kultur, där människans medvetenhet om sitt livs tomhet och meningslöshet, hennes "främlingskap" kommer till synes. Om en religiös förnyelse är tänkbar kommer den att utgå från dem, som djupast genomgått den "själens mörka natt", som ligger över de västerländska samhällena av idag och gjort dem till religiösa u-länder.

GEORGII v. WELLING:s alkemistiska tyska upplaga från år 1784 av

OPUS MAGO-CABBALISTICUM ET THEOSOPHICUM

i faksimil.

Inbunden. Pris kr. 150:— + moms.

HERMES TRISMEGIST

Alkemistisk tysk handskrift från år 1782 i faksimil försedd med modern textstil, omfattar framställning av "Stein der Weisen". 140 sidor A-4.

Pris kr. 95:— + moms.

AB G WENDELHOLM

Box 140 69, 104 40 Stockholm

Vill Ni ha information om elixiret, den 250-åriga "Haarlemer healing oil", skriv till

Harald Schubert

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår boklista!

Bokförlaget Excelsior

Box 5314
102 46 Stockholm 5

Alltmer populära

manastrålande

L A P I S L I N G U A

den mexikanska, tjugigt turkoskimrande

"TUR-smuckestenen"

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister, kan erhållas genom H. Schubert, S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm Va. Tel. 33 1932. Många positiva uttalanden om L. L. finns av lyckliga ägare.

VARIA

LSD FARLIGT NARKOTIKUM

I nr 6 publicerade vi en intervju med en amerikansk läkare, dr. John Aiken, vilken ivrar för LSD-bruk i religiöst syfte. Ett par av våra läsande vänner har med anledning därav påpekat att LSD är en mycket farlig drog, som man inte bör förläda någon att använda. Intervjun med USA-läkaren borde enligt deras mening inte ha publicerats.

Sökarens red. har nu ringt upp en psykiater i Göteborg, dr. Bo Johnson, som vet en hel del om narkotikabruk, och lyssnat på hans ord.

Bo Johnson framhåller att det är mycket riskabelt att använda LSD. Han har haft många patienter som fått psykiska besvär efter LSD-bruk. De visar schizofreniliknande symptom och har fått svårt för bl. a. abstrakt tänkande. Dessutom finns det farhågor för att LSD kan påverka kromosomerna och ge skador på arvsanlagen.

I USA har det varit ett stort intresse för droger. Åtskilliga lärare och elever vid universiteten har använt psykedelika för att få inre upplevelser bortom det normala. Den kanske främste ledaren för drogkulturen har varit dr. Timothy Leary, en fin socialpsykolog. Han lämnade sin universitetsbefattning för att helt ägna sig åt LSD-idén. Han har också suttit i fängelse på grund av den aktiviteten. Men LSD-kulturen har kommit i kraftigt vanrykte, upp lyser Bo Johnson, och den torde nu vara i avtagande.

— Anser du att sådan verksamhet som läkarparet Aiken bedriver är olämplig?

— Ja, det anser jag.

— Är det vanligt att folk använder medlet här i Sverige?

— Ja, det är inte ovanligt. Ganska många har tagit enstaka LSD-"tripp". De köper drogen illegalt — men den är också lätt att tillverka. Jag tror att det blinda narkotikamissbruket, med överdoseringar, kan skada de högsta psykiska funktionerna. Patienterna får splittringssymptom och svårighet med det abstrakta tänkandet. Otäckt nog verkar skadorna bli bestående. Särskilt är det ungdomar som drabbas, kan-

ske på grund av ömtålighet hos nervsystemet i uppväxtåren. Vid haschmissbruk har man kunnat konstatera en skruppling av hjärnvävnaden!

— Du anser att man bör varna för bruk av LSD?

— Ja! Jag tror inte heller att LSD i allmänhet ger så fantastiskt sublima upplevelser. Likartade erfarenheter, men av högre kvalitet, kan man få genom vissa meditationsmetoder, t. ex. zenmeditation.

*

Tydligen var red:s kommentar till den i och för sig intressanta intervjun med dr. John Aiken i nr 6 otillräcklig. En allvarlig varning borde ha tillfogats.

STATLIGT TIDSKRIFTSSTÖD

1971 inrättade Kungl. Maj:t en tidskriftsnämnd för att handha ett betydligt utökat statligt tidskriftsstöd, som riksdagen beslutat om. Det heter i föreskrifterna för nämndens arbete bl. a. att stöd skall utdelas "så att det främjar hög kvalitet och mångsidigt utbud av åsikter och behandlade ämnen". Med kulturtidskrifter, som kan komma ifråga för grundbidrag, förstås tidskrifter "som med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik med samhällsinformation eller med ekonomisk, social eller kulturell debatt eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom de skilda konstarternas områden".

Tidskriftsnämnden delar f. n. ut

drygt en miljon kronor under ett år, framför allt som grundbidrag men även i form av projektbidrag och stödköp.

142 tidskrifter ansökte i år om grundbidrag på tillsammans c:a 4,5 miljoner kronor. De för grundbidrag tillgängliga medlen, 865.000 kronor, fördelades på 44 tidskrifter. De mest gynnade är BLM, Form, Fönstret, Ord & Bild, Paletten och Pockettidningen R, som alla får 50.000 kronor för ett år. Bland övriga tidskrifter som erhållit stöd finns Kristet Forum, Vår Lösen och På väg mot en ny pedagogik, som mottar 25.000 kronor vardera; Studiekamraten och Värld och vetande får 10.000 kronor, Credo, Ortodox kyrkotidning och Sökaren 5.000 kronor.

Förutom grundbidrag utdelas projektbidrag, framför allt till tidskrifter som gör tema- eller specialnummer. Dessutom anslås 200.000 kronor till statliga stödköp. Sökaren har erhållit 33 stödprenumerationer för 1972 från ålderdomshem samt några fritidsgårdar, yrkesskolor, la-sarett m. m.

Tidskriftsnämndens ledamöter är landshövding Rolf Edberg, ordförande, professor Nils Andrén, lektor Åke Löfgren, redaktör Carl Adam Nycop, författaren Göran Palm, redaktör Olle Rytterbrant samt riksdagsman Bertil Zachrisson.

Bakgrunden till det statliga tidskriftsstödet är det trängda ekonomiska läge som svenska kulturtidskrifter befinner sig i och myndigheternas bedömning att det är betydelsefullt att mindre, exklusiva kvalitetstidskrifter kan ges ut.

VISSTE DU

att bortom de psykiska finns de andliga världarna

att det är en stor skillnad mellan psykisk och andlig manifestation

att de lägre världarnas grundprinciper är oordning och förvirring.

Detta och mycket mera kommer Du att veta och förstå om Du studerar ECKANKAR.

ECKANKAR I SKANDINAVIEN

Fack

104 32 Stockholm 19

K. Gösta Rehn:

DE FLYGANDE TEFATEN HAR UTOMJORDISKT URSPRUNG

Att det finns organiskt liv på andra planeter är ju en förutsättning för all diskussion om de flygande tefaten som interplanetariska. Och saken är klar: radioastronomerna har konstaterat att i Vintergatans stoft- och gasmoln förekommer en mängd kemiska molekyler, som innehåller bl. a. kolföreningar. Molekylärbio- loger och biokemister har klarlagt att organiskt liv uppkommer just genom de underbart aktiva kolföreningarna och aminosyror. — Pricken över i tycks vara en nyligen nedfallen och undersökt meteorit, som med 16 aminosyror i organiskt material bevisar liv i rymden!

Livet har ingen början, säger professor Lima de Faria. Det ingår i universums struktur och har alltid funnits. Men hur många planeter hyser **högre** former av liv, superintelligenta civilisationer? Beräkningarna varierar. Det finns 200 **miljarder** solar i Vintergatan. I planetsystemen som hör till solarna bör det finnas — har man uppskattat — miljoner, ja flera hundra miljoner planeter med intelligenta släkten, av vilka ett stort antal är långt överlägsna oss på jorden! Detta enbart inom Vintergatan.

Låt oss mot bakgrund av dessa storslagna perspektiv tänka oss en redig, oförvillad nybörjare i UFO-studier. Vi kallar honom Emil. Han läser i fall efter fall om tefatens mirakulösa former, egenskaper, beteenden och manövrer, som är väl konstaterade och som trotsar kända fysikaliska begrepp, bl. a. tyngdlagen. UFOerna visar prov på en teknologi som är jordmänniskans överlägsen — och enbart på den grunden vill Emil sluta sig till att de är utomjordiska. Han upptäcker också att de s. k. naturliga förklaringarna, såsom hemliga ryska eller amerikanska vapen, elektroniska, meteorologiska och astronomiska fenomen, väderballonger, hallucinationer, skoj m. m. inte duger utan att en stor

mängd UFOer alltså efter "normala" förklaringsförsök är **oidentifierade**. Genom **uteslutningsprincipen** finner Emil att efter utmönstring av alla otillräckliga hypoteser återstår endast en, som sannolikt är den riktiga: den extraterrestriella hypotesen, förkortad ET.

Intelligent beteende hos UFOerna är iakttaget i många fall. Emil läser häpen och förnöjd i Condonrapporten (sid. 164) att dr. Gordon Thayer uttryckligen **erkänner ett UFOs intelligenta beteende**. Thayers slutsats i Lakenheathfallet lyder: "Det tydliga rationella, **intelligenta** beteendet hos UFOen tyder på att en mekanisk konstruktion av okänt ursprung är den mest sannolika förklaringen till denna observation." — UFOer förföljer flygplan som jagar dem, leker katt och råtta med dem, flyger ibland jämsides med planet men håller ett konstant avstånd på 1 500 meter. UFO har kretsat kring och följt järnvägståg i 60 minuter. (Monon, Indiana-fallet, som är noga kontrollerat av professor James McDonald; — hans stora inlaga 22.4.67 till USA:s tidn. utgivares förbund.)

Fallen med UFOer i närheten av bilar är många. (Condonrapporten sid. 273, 283, 295, 343, 380, 389.) Ett tefat snurrar nyfiket nära omkring bilen, förlamar ibland både bilisten, motorn och billjusen med sina strålningar. Varför? Intensivt intresse är det enda man kan säga för att förklara tefatens beteende. Kanske de betraktar bilarna som en speciell form av jordiskt liv, som de vill studera närmare?

Den 7 augusti 1962 sänkte sig en väldig UFO direkt ned över raketstationen Titan i Arizona. De uppskrämda teknikerna larmade en närbelägen Air Force-bas. Då två uppsända jetplan nalkades, svängde UFOen bort mot norr. Jetplanen kretsade över Titan en stund och återvände till basen. Efter några minuter var UFO-besökaren tillbaka

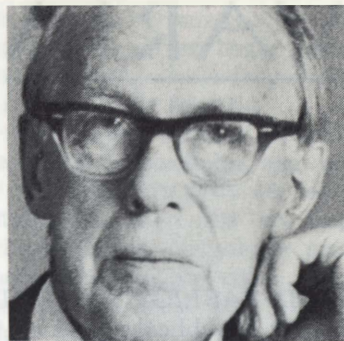
igen, gick ned mot ett magasin, varpå den steg upp vertikalt och försvann. (Lorenzen: UFO, the whole story, sid. 235.)

Den 15 maj 1964 iakttog radarmän vid Stallion-stationen två UFOer som flög jämsides och lågt. Dessa UFOer kände till och sände ut en hemlig svarssignal på en kod, som endast användes i radarsammanhang enligt den federala flygmynighetens instruktioner. (Lorenzen: Flying Saucer, sid. 226.)

Av högsta märklighetsgrad är också fallen där en bilist blinkar med sina ljus mot en UFO och får blinkningar till svar från UFOen. En kommunikation mellan människa och ett rymdskepp!

Tefaten har alltså visat ett **levande, intelligent beteende**. Efter detta konstaterande finner vår vän Emil det helt logiskt att tefaten ibland måste landa på undangömda ställen och släppa ut sina besättningsmän på små expeditioner. Och Emil förundrar sig storligen över dem som accepterar tefaten men inte de små varelserna — humanoiderna. Över 1000 observationer har noterats, och beskrivningarna stämmer, särskilt ifråga om varelsernas längd, c:a 120 cm. De påminner om människor men kan vara mer eller mindre robotliknande. Vem styr tefaten så intelligent om inte humanoiderna? De tillhör de oss överlägsna civilisationer som existerar ute i universum. Då folk närmar sig, flyr de in i tefatet, och farkosten lyfter sedan snabbt. Humanoider undviker i regel kontakt med människor. Emil finner att de små varelserna är ett konstaterat faktum. De har observerats av många trovärdiga vittnen. Men berättelser om samtalskontakter är diffusa och outredda.

Självaste US Air Force undersökte och rapporterade ett landat tefat i vilket en pyssling syntes. Air Force gav observatören, Squires, goda vitsord. Läs om fallet Squires och

Air Force's långa rapport i Thomas Olsens "Reference" (UFO Information Retrieval Center Inc.) där för övrigt Olsens fina sannolikhetskal- kyler ger höga värden åt ett antal landningar med observerade huma- noider.

Iakttagelserna av humanoider måste betraktas som en hörnsten i bevisen för tefatens utomjordiska ursprung. De bekräftar ET-hypotesen som därmed vinner teoretisk stadga och hög sannolikhet. Psykiatern dr. Berthold Eric Schwarz i USA har sökt vända ut och in på ett flertal vittnen till humanoidhändelser. I hans ingående analyser i Flying Saucer Review fritas samtliga vittnen från misstankar om fuffens, psykiatriska vanföreställningar och sjukdomstecken — dock saknar jag psykoanalys.

DE VÄLDIGA AVSTÄNDEN

Emil blev bestört då han läste förkrossande artiklar, bl. a. av professor Markowitz, om de avskräckande **kosmiska avstånden**, som anses omöjliggöra interstellära rymdfärder — och alltså omöjliggöra hela tefatsiden. I våra rymdfärder skulle vi för evigt vara hänvisade till resor inom vårt eget solsystem. Avståndsberäkningarna är utan tvivel korrekta. Men Emil lugnar sig när han märker att de utgår från vår nuvarande astronomiska-fysikaliska kunskapsnivå, alltså från vad vi vet, inte vad de vet. Det överlägsna släktet utifrån står ju skyhögt över oss i kunskaphänseende.

Men är de kosmiska avstånden till främmande solar så oerhört avskräckande? Inte alls. Astronomen von Hoerner tar till i förfärlig överkant, när han nämner 500 ljusår till stjärnor som kan ge oss en chans (se min bok nr 2). Barnards stjärna med drabanter befinner sig på endast 6 ljusårs avstånd från oss. En mängd chansfulla sol- och planetsystem ligger c:a 20 ljusår borta.

I alla händelser har vi tefaten in på oss. Så varför inte kontakta dem i stället för att grubbla över avstånden?

Det är tragikomiskt att dogmen om tefatens obefintlighet sitter så hårt fastskruvad i astronomernas lärda huvuden att de inte begriper att tefatens resor till jorden oerhört underlättas om de startar

från en självförsörjande bas på någon planet eller asteroid inom solsystemet (t. ex. en av Jupiters stora månar),

från ett stort depå- eller moder- skepp som kretsar på hög höjd. (Ani-

araidén skymtar även här.)

Baser tjänar förstås som startpunkter överallt i Vintergatan, där supercivilisationer pejlade ut intressanta intelligenser på skilda planeter. Skaror av tefat besöker antagligen många olika planeter, inte bara jorden. Tefaten torde nämligen vara sina uppdragsgivares, supercivilisationernas, kunskapare och informationsbärare. Släktet, som av oemotståndlig vetgirighet drivs att lära mer om kosmos och om sina jämbördiga grannar, kan ej uppnå kontakt och kommunikation med dessa på grund av de astronomiska avstånden — därför använder de tefaten som kontaktförmedlare. Massor av tefat kan vara på vetenskapliga uppdrag i Vintergatan sedan årtusenden tillbaka. Man får ta för givet att de utnyttjar de ofantliga **relativistiska tidsvinsterna**, då de illar över de kosmiska vidderna. Vid hastighet nära ljusets går ju enligt Einsteins relativitetsteori tiden långsammare, d. v. s. de resande åldras inte så mycket. Tidvis besöker nya klungor av tefat jorden och utprepar då nyfiket de föregående patrullernas undersökningar, vilket ter sig förvånande för oss som sett tefat år efter år utföra samma slags undersökningar och övervakning. Blir de aldrig färdiga? undrar vi.

ÖVERLÄGSEN CIVILISATION

Men varför undviker de sorgfälligt att ta kontakt med oss? Jo, en längre vistelse i vår atmosfär har säkert gett dem insikten att jorden är ett dårhus, där ondska och krig är normala företeelser. De aktar sig för en kontakt där de skulle riskera att deras tekniska hemligheter faller i våra händer till allmän förstörelse. De förstår också att konfrontationen med en överlägsen civilisation skulle ge oss en alla tiders chock, som skulle åstadkomma kaos, ekonomiskt och socialt sammanbrott i vårt liv och därmed även stora deras egna planer.

Tefaten är här, det är ett faktum. Men liksom vi människor inte bryr oss om att lära myrorna vårt alfabet, är tefatsfolket helt ointresserat av att släppa oss in på livet i någon slags inlärningskontakt. Vi skulle ej heller förstå vad som ter sig nästan som magi.

Rymdskeppshypotesens belackare tycks inte ha tänkt på möjligheten att det överlägsna släktet hunnit så långt före oss i sin utveckling att det kan styra sin egen biologiska evolution. De kanske i sina biologiska laboratorier med avancerad teknik

kan tillverka levande artificiella robotar som är särskilt anpassade att utstå rymdfärder med deras häftiga ryck och manövrer. Därmed är inte sagt att alla humanoider som vi observerat är robotar, som utför rutin- arbeten. Deras biokemiska teknik kanske också innebär att mera självständiga humanoider kan landa här. Det är ju också tänkbart att det överlägsna släktet **löst åldrandets problem** så att de uppnår en ålder av tusentals år, och för sådana individer skulle rymdfärder över många ljusårs avstånd möjliggöras just genom deras långa livslängd.

Ingen vet något säkert om **UFOernas driftprinciper**. Men man kan alltid gissa. Man kan utgå från tefatens **observerade** utseende, beteende, manövrer och verkningar. Deras rörelser förutsätter enorma energier. Man kan bl. a. fästa sig vid tefatens **strålningar**, som genom sina verkningar på människor och elektriska system visar att ufonauterna behärskar hela det elektromagnetiska spektret och mera till såsom laser och ultraljud. Eller tag det observerade fladdrandet på kant några sekunder efter en 90 graders gir. Detta är en typisk servomekanisk effekt. Många intressanta förslag till hur UFOerna drivs har lagts fram, i synnerhet av tekniker som bestrider att vår nuvarande raketeknik med fossila bränslen är den enda möjliga. Rymdingenjören Arthur Clarke talar om möjligheten av en **bränslelös** rymdfarkost, en s. k. ram-jet, som obegränsat kan flyga i den övre atmosfären genom att för sin reaktionsdrift skopa upp naturliga energier som finns i rymden.

"Det är förhastat att säga att interstellära rymdfärder är omöjliga", säger astronomen Carl Sagan, Harvard. "Det finns ingenting i teoretisk fysik som förbjuder interstellära rymdfärder." Sagan har i en avhandling framlagt idén att utnyttja tidsutvidgningen enligt relativitetsteori så att om ett rymdskepp lyfte från jorden med en konstant acceleration av 1 G (enhet) skulle skeppet **enligt skeppets tid** nå en stjärna 10 ljusår avlägsen på 5 år.

Då alltså möjligheten för interstellära rymdfärder inte synes utesluten för oss på jorden, hur enormt mycket större är inte sannolikheten att tefatssläktet löst sitt driftproblem och behärskar tekniken att överbrygga de kosmiska avstånden. Såsom astronomiprofessor Thornton Page säger: Dessa utomjordiska civilisationer "har vida större kunskaper om fysik än vad vi har och

de har utvecklat material, energikällor och fältanordningar som vi ännu ej uppfunnit." (American Journal of Physics, okt. 1969.)

BEVISNINGEN

När man studerar olika, väl underbyggda UFO-rapporter, finner man likheter, detaljöverensstämmelser mellan de olika fallen. Kännbara verkningar av tefaten såsom strålningar samt fotografier, filmer och radarobservationer bekräftar detta. Från likheterna i de enskilda fallen når man en allmän slutsats, en generalisering. Man finner att det genomgående är **samma** fenomen som beskrivs i olika rapporter — ett mindre antal udda fall har ej klarlagts — och att fenomenet har vissa egenskaper som ständigt återkommer och därmed bekräftas. Härtill kommer att vetenskapsteori som en överordnad instans sanktionerar en sådan bevisföring, därför att UFO-problemet är ett **tvärvetenskapligt** problem, där fysikers orimliga krav på 100 procents visshet och mätningar ej ensamt kan fälla ett avgörande.

Om vi, som vår vän Emil, den ärlige UFO-undersökaren, noga studerar litteraturen på området med avsikt att försöka dra sakligt korrekta slutsatser, finner vi en utomordentligt hög sannolikhet för att UFOerna är utomjordiska, ja det är praktiskt taget säkert att det är fråga om besökare från världsrymden.

Men hur behandlar nu myndigheterna här hemma UFO-problemet? Jo, vi är begåvade med en officiell tefatsexpert, den vänlige dr. Tage Eriksson på FOA. Det är han som tar emot rapporter från allmänheten och sedan svarar på journalisternas frågor och försäkrar att några flygande tefat det finns det inte. Och redaktörerna och deras vanliga läsare i tidningarna lapar i sig vad "experten" säger och känner sig övertygade om att ha fått auktoritativt besked från en i saken väl insatt person. Själva bidrar dessa staccars offer för falska informationer till den åsiktsförföljelse, de smädelsor, som oförvitliga, kompetenta vittnen i alla socialklasser utsätts för, när de uppriktigt ger offentlighet åt sina observationer.

Hur förhåller det sig i verkligheten med dr. Erikssons UFO-forskning? **Två gånger har denne man sagt mig att han struntar i observationerna i Amerika och världen över.** Han baserar sin övertygelse — vare sig den nu är äkta eller ej — på ett antal rapportlappar i FOAs pärmar om mycket illa undersökta

fall. Detta är ju en **allvarlig vetenskaplig blunder**. Tefatsobservationerna är ju ett **globalt** problem. Vad skulle man säga om en fysiker vägrade att jämföra sina arbeten med nya märkliga rön gjorda i andra delar av världen? Vad skulle domen bli om en biolog ignorerade upptäckten av en unik, ny fågelart som visat sig ha global spridning? Det skulle betyda en vetenskaplig blamage.

Klyftan mellan de officiella förnekandena utan täckning och ufologernas bevismaterial är så groteskt stor att man bör sluta upp att se det hela som en saklig kontrovers och i stället misstänka att vissa inre klickar i regeringsorganen har full vetenskap om tefatens sällsamma verklighet men **fruktar konsekvenserna av ett erkännande**.

Förgäves strömmar det in knock out-rapporter om tefatsobservationer och landningar. Förgäves försöker ufologerna väcka opinion. Det hela är som att delta i ett överklagat spel, en fars. Ett vetenskapligt meriterat forskningsämne har praktiskt taget förkvävt — och sanningslidelse samt yttrande- och åsiktsfrihet har trampats under fötterna.

Men antalet vetenskapare som gett sitt intellektuella stöd till UFO-saken ökar, och detta är vad som

behövs för ett kommande stort genombrott.

K. G. Rehn, f. 1891, är Bachelor of Law (motsv. jur.kand.) vid Fordham University, New York, och Bachelor of Arts (motsv. fil.kand.) vid New York University. Han hade olika anställningar i USA 1919—1938, var tiden 1939—1957 vid vattenfallsstyrelsen, där han sysslade med utredningar, arkivforskningar, översättningar m.m.

Rehn har på Zindermans förlag utgett tre UFO-böcker.

1. De flygande tefaten. Dokument och teori. 1966. 1,2,3
2. UFO! Nya fakta om de flygande tefaten. 1969. 1,2,3
3. Tefaten är här! 1972. Utkommer i höst 1,2,3

Av Gösta Rehn rekommenderad UFO-litteratur av andra författare:

1. Donald Keyhoe: Flying Saucers, Top Secret. Putnam 1960. 6
2. Edward Ruppelt: Report on Unidentified Flying Objects. Doubleday 1956. 1,3
3. Coral Lorenzen: Flying Saucers. Signet 1966. 1,2
4. Coral and Jim Lorenzen: Flying Saucer Occupants. Signet 1967. 1,2
5. Coral and Jim Lorenzen: UFOs over the Americas. Signet 1968. 1,2
6. Coral and Jim Lorenzen: UFO, the whole story. Signet 1969. 1,6

Tefaten är här!

K Gösta Rehn

Zindermans

Rehns UFO-bok nr. 3, som utkommer hösten 1972.

ROBINSON

ta, är en teologisk uppfinning.

Men däremot gjorde Jesus anspråk på att vara ett fullkomligt uttryck för Guds vilja. Han lät Gud tala och handla genom sig. Och på så sätt var Gud i Jesus — och Jesus var i Gud. På så sätt var Jesus Guds son. Och så uppfattade de första kristna det. För dem var inte Jesus Gud. — Men Robinson anser också att frågan står öppen huruvida Jesus någonsin gjorde anspråk på att vara "Guds Son".

Robinson: "Jesus är 'människan för andra', den i vilken kärleken helt har blivit rådande, den som är fullkomligt öppen för och förenad med sin tillvaros grund." — Och föreningen i kärlek med vår existensgrund sådan den gestaltas hos Jesus Kristus, är vad vi menar med himlen. Fjärmandet från tillvaros grund i hat och egoism är vad vi kallar helvetet.

Om Jesu etiska undervisning skriver biskop Robinson att den inte utgör någon lagstiftning som säger vad kärleken alltid kräver av var och en. Den är i stället illustrationer till vad kärleken kan fordra av vem som helst. Jesus vill en förvandling av människan i kärlek. Han ger inte etiska föreskrifter för olika tillfällen, eftersom sådana inte kan ges. Vad kärleken fördrar i skilda situationer måste avgöras från fall till fall. Intet är föreskrivet — utom kärlek. Ingen-ting kan i sig självt betecknas som orätt. Intet annat är brist på kärlek är till sin natur ont.

John A. T. Robinson står kvar som biskop i den anglikanska kyrkan. Ja, han menar att han i själva verket försvarar den kristna tron och att ett kristendomsförsvar inte innebär att t. ex. hävda en fundamentalistisk bibelsyn, enligt vilken varje ord i bibeln är Guds ord, utan snarare det motsatta: att överge denna bibelsyn och andra förlegade uppfattningar som felaktigt ansetts vara centrala i kristendomen.

Men någon kyrkorevolutionär och stor tänkare är ändå inte Robinson. Han vill inga verkligt radikala förändringar utan vill gå varsamt fram. Han anser själv att han förmodligen inte är radikal nog, och däri tror jag han har rätt. Men kanske är ändå biskopen i Woolwich en del av en frisk förändringens vind som börjat svepa in i den kristna kyrkan. Kanske kyrkan till sist börjar överge de gamla, naiva postulaten och rekonstruera sig själv inifrån. Kanske

Forts

finner de troende ett nytt sätt att vara kristna på, en ny tolkning av Jesu lära, som passar vår tid.

Jag har stor sympati för Robinson. Men jag tror att vid en tillräckligt radikal förändring av den kristna trons innehåll kommer man oundvikligen bort från Jesus, bort från det specifikt kristna till en religion av annan typ, som egentligen inte borde kallas kristendom men kan benämnas så, ifall man anser sig ändå ytterst ha Jesus från Nasaret som impulsgivare.

SM

Anm. Artikeln är endast baserad på "Gud är annorlunda" och inte på något av Robinsons övriga arbeten.

MO TI

gå våldsdåd?

Nå, men skulle åtskillnadens förfäktare (egoisten) hålla på åtskillnaden, om den tillämpades mot honom själv? Mo Ti svarar med en liknelse.

En soldat drar ut i krig, ett sän- debud skall göra en lång och farofylld resa. Det är högst tvivelaktigt om någon av dem kommer tillbaka. Vem av de två (altruisten eller egoisten) skall krigaren eller sändebudet vända sig till för att få hjälp med vårdnaden av föräldrar, hustru och barn? Jag undrar, om det blir till vännen som förfäktar kärleken till alla utan åtskillnad eller till vännen som förfäktar åtskillnaden? Jag tror, säger Mo Ti, att alla i världen, även en enfaldig man eller kvinna, ja till och med den som utdömer kärleken utan åtskillnad, skulle anförtro uppdraget åt den vän, som förfäktar denna kärlek. Alltså, även den som i ord utdömer kärleken till alla utan åtskillnad, skulle, när det verkligen gäller att välja, föredra denna kärlek.

Men, tillägger Mo Ti med en suck, de lärde upphör aldrig att i sitt resonemang utdöma den allomfattande kärleken.

Litteraturhänvisningar

Kinesiska tänkare, tolkningar av Alf Henrikson och Hwang Tsu-Yü, Forum-biblioteket, 1953.

Beltzén m. fl. De stora livsfrågorna. Sv. bokförl., 1970.

von Glasenapp, Helmuth, De fem världsreligionerna, Bonniers, 1965.

Folke, E., Tänkare i det gamla Kina, 1922.

Karlgren, B., Från Kinas tankevärld, 1929.

Waley, A., Lebensweisheit in alten China 1947.

Ringgren, H. och Ström, Å., Religionerna i historia och nutid, Diak., 1957.

Ivar Wallensteen är teol. kand. och fil. mag. och sedan 1957 adjunkt vid Rudbeckianska skolan i Västerås. Han har bl. a. utgivit antologin Från Buddha till Gyllensten på bokförlaget Liber, 1967, samt på Rabén & Sjögrens förlag antologierna Kvickt och klokt, visdomsord från hela världen, 1969, och Ord att begrunda, en antologi om levnadskonst, 1970.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar uteslutande annonsörerna själva. Sökarens Förlag ställer sig endast bakom egna annonser.

Professor Lakhovskys

MWO-kroppsenenergialstrare

Information och demonstration av

H. Schubert

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 33 19 32.

Positiva referenser finnes.

Din personliga

BIORYTM

uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.
2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn.

Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag. Begär information! H. Schubert, S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm. Tel. 33 19 32.

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar lagerföres varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

EDISTA postorderbokhandel

Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Davidson, L: FS - an Analysis of USAF Project Blue Book Special Report No 14. (h) 30:—

P. A. Atterbom, 59, har varit sjöman, officer, resebyråman, reklamkonsulent och försäljningschef i ett förpackningsföretag. Nu är han direktör för en importfirma i Kungsbacka. Han tillhör de ivriga, allvarliga sökarnas skara.

VAD TROR DU PÅ, PER AXEL ATTERBOM?

— Fram till jag var 40 år, var jag inte alls intresserad av andliga ting, berättar Atterbom, men så genomgick jag en kris, både ekonomiskt och mentalt, och började söka i de andliga rörelserna. Det första jag kom in på var Rudolf Steiner och antroposofin. När jag sedan 1955 lyssnade till Billy Graham i Göteborg, blev det porten till Svenska kyrkan. Intresset för den hade jag mycken glädje av, men småningom upptäckte jag att jag måste gå vidare. Jag blev medlem av Vänner-nas samfund, kväkarna. Formellt tillhör jag dem fortfarande men tar mycket liten del i deras verksamhet. I samband med en annan kris för ett par år sedan, då jag låg på sjukhus, kom jag i kontakt med spiritualistisk litteratur och blev övertygad om att det finns en kärna av sanning i spiritualismen — trots att många av dess fenomen kanske får förklaras genom telepati och på andra icke-spiritualistiska sätt. För ett par år sedan kom jag till tro på reinkarnationsläran...

— Vad har övertygat dig om den?
— Jag tycker den verkar logisk. Om man utgår från att det finns en fortsättning av människans liv efter döden, verkar det förnuftsvidrigt, så som nästan alla kristna kyrkor lär, att vår fortsatta existens skulle bero på hur vi handskas med ett enda jordeliv. Vi människor föds ju med så olika anlag och i så skilda

miljöer och levnadsförhållanden. Det förefaller inte rimligt att dessa tillfälligheter skall avgöra hela vår framtid i evigheten, utan det verkar mer logiskt riktigt att en människa under en följd av liv ställs i alla tänkbara situationer, får alla möjliga upplevelser för att hennes karaktär undan för undan skall utvecklas.

— Hur är det med djuren? Återföds de också?

— Jag tror på en själens evolution från de lägsta former till de högsta. De individuella själarna har för miljoner år sedan — men kosmiskt sett bara några korta dagar — startat i mineralriket och sedan utvecklats vidare till växter, djur och människor — och människorna skall gå vidare till något högre.

— I ditt resonemang utgår du alltså från att det verkligen finns en högre mening med varje människas existens?

— Ja, se på naturen och begrundad hur evolutionen fortskridit på det fysiska planet under den tid vår vetenskap kan överblicka! Genom allting går den fysiska utvecklingen som en röd tråd. Men parallellt därmed sker även en psykisk, eller andlig, evolution, det har filosofer som Teilhard de Chardin och Lecomte du Nouy övertygat mig om. Och från den utgångspunkten måste jag acceptera ett individuellt medvetande som förflyttar sig genom evolu-

tionskedjan från lägre till högre nivåer. Människan är en av dessa nivåer. Om de lägre nivåerna, som människan passerat, vet vi ganska mycket, men ingenting om vart hon är på väg. Vi kan endast vara övertygade om att hon just är på väg. Meningen med människans tillvaro måste då vara att hon skall mogna, bli bättre som människa, utvecklas till något högre.

— Men vi minns ju i allmänhet ingenting av tidigare liv.

— Nej, om vi mindes, skulle de olika inkarnationerna inte kunna fungera som karaktärsdanande "klasser" i livets skola. Då skulle vi bara utnyttja vår kunskap om sammanhangen på ett beräknande sätt och någon verklig hjärtats förändring, någon mögnad av karaktären, skulle inte äga rum. Men även om vi inte verkligen minns vad som hänt med oss i tidigare liv, så registrerar ändå själen alla erfarenheter, och dess lärdomar finns där sedan som en tendens, en omedveten kunskap.

— Du är ju nära vän med Dan Fry, en amerikan som säger sig ha flugit i ett flygande tefat. Du tycker att Fry verkar tillförlitlig?

— Ja, han gör ett mycket trovärdigt intryck. Min son Hemming, som är professor vid universitetet i Albuquerque i New Mexico och en stor skeptiker, ställde sig mycket tvivlande till Dan Fry, när jag först berättade om honom — men efter en halvtimmes samtal i enrum med Dan blev min son övertygad om att Dan är trovärdig — och detta ledde sedan till bildandet av en UFO-klubb bland universitetslärarna i

Albuquerque!

Jag har en god och intim, vänskaplig kontakt med Dan Fry. UFO-historien med resan i "tefatet" och det telepatiska mötet med "Alan" tycker jag är överdimensionerad. Frys senare filosofiska böcker anser jag har större betydelse — och det tycker han själv också.

— Du hör till dem som är intresserade av begreppet "new age", nya tidsåldern. Vad innebär detta enligt din mening?

— Slutet på en tidsepok och början av en ny! Den gamla människan, de gamla kyrkorna, det gamla samhället försvinner, och i stället kommer en ny ordning med nya sociala, ekonomiska, kulturella och religiösa värden. Allting i kosmos utvecklas från något lägre till något högre, och detta gäller även människans förmåga att handskas med de nämnda värdena. Allt kulturellt bygger på ett religiöst medvetande i en eller annan form. Sanningen, som detta religiösa medvetande sysslar med, är givetvis alltid en och densamma, evigt oföränderlig, men vår förmåga att fatta och tolka denna eviga sanning är bunden till den medvetandegrad som vi nått i vår utveckling.

Inte ingenting är bestående; allt mänskligt har födsel, uppgång, blomningstid och slutligen förfall. Kristendomen, som jag uppfattar som ett steg i människans religiösa utveckling, har under 2000 år beskrivit denna kurva — nu lever vi i dess förfallsperiod.

— Så kristendomen förfaller?

— Inte kristendomen men de kristna kyrkorna. Den kristna kyrkodomen fyller inte sin funktion längre. Den är föråldrad, förlegad, den bygger på idéer som inte kan accepteras av en modern människa. Våra kunskaper, vår förmåga att fatta har ökat så att den gamla kyrkliga religionstolkningen och förkunnelsen har blivit främmande för oss. Då och då under evolutionen uppträder nya religioner, när behovet av nya religiösa begrepp blivit tillräckligt stort. Därför måste ett nytt och högre religiöst system byggas upp på ruinerna av de föråldrade kyrkorna. Vi kan ta trädet som symbol för den andliga uppenbarelse, det som vi även kallar Den Helige Ande; grenarna är de många religionerna, och bladen på grenarna är de otaliga kyrkorna och sekterna som undan för undan vissnar och faller bort för att lämna plats till nya.

— Hur blir framtidens religion?

— Det vet jag inte. Men inom kristenheten har man ju börjat rucka på en del av dogmerna för att anpassa religionen till vår tids kunskaper... men det finns fortfarande en massa absurditeter kvar. Den nya religionen måste stå i överensstämmelse med nutidens vetande om universum, den får inte vara ovetenskaplig.

— Du är ju mycket intresserad av new age-samhället Findhorn i norra Skottland. Hur är gemenskapen där?

— Det är en gemenskap i ordets rätta mening. Vad som slog mig, när jag första gången besökte Findhorn, var att gamla och unga kunde sitta och prata utan minsta skygghet eller avoghet mot varandra. Där fanns långhåriga ungdomar, flickor i jeans eller indisk klädedräkt, där fanns en pensionerad engelsk amiral... alla trivdes de tillsammans.

— Men vad hade de gemensamt, som hade lett dem till Findhorn?

— Det var väl känslan av att vi måste gå in i en ny tid, verka för en ny värld, skapa en ny människa. Findhorn är bara ett av många new age-centra som växer upp på olika håll i världen som en följd av ett nytt, expanderande medvetande som uppstår hos allt fler människor i vår tid. Hos dem alla finns väl övertygelsen att det andliga i människan måste ges större rum, att den materialistiska människosynen är föråldrad och skadlig. Findhorn har en vision av en ny människa och en ny tid. Den nya människan lever i samklang och samverkans med den övriga skapelsen, även med naturens krafter, medveten om att hon är en liten del av helheten och ouppslösligt förenad med naturen i övrigt. Vi är alla, växter, djur, människor, delar av samma Liv, vi är uppstignarna ur samma källa, som man kan kalla Gud, den högsta principen, det kosmiska medvetandet eller vad man vill — men benämningen är oväsentlig.

— När startades Findhorn?

— För 7—8 år sedan av makarna Peter och Eileen Caddy. De hade gått igenom mycket svåra kriser och var nästa totalt utblottade ekonomiskt, ägde just inte mer än en bil och en husvagn. De hade försökt allt möjligt och visste inte vad de skulle ta sig till. Så fick Eileen en vision av att de skulle åka till en plats som hette Findhorn. De for dit, och där fick hon i en inre upplevelse, av ett slags inre röst, besked om att de skulle ställa sin hus-

vagn på den mest ogästvänliga delen av en campingplats; det var inte stort mer än en sandig avskrädeshögd, där pinande vindar från Atlanten blåste, och ingenting växte där. Hon lydde maningen, och sedan började de anlägga en trädgård där som följd av Eileens inre ledning. De blev föremål för allmänt löje, ty det ansågs att ingenting kunde växa i den sanden, men snart uppstod efter deras arbete en underbart vacker trädgård omkring husvagnen. Under meditationer fick Eileen vidare besked om vad som skulle göras. De följde helhjärtat hennes inre maningar, även när projekten verkade minst sagt äventyrliga. De skaffade saker och ting utan att ha pengar. Men stället växte mer och mer. Det har nu blivit ett center, där 120 människor bor och arbetar. Som donation har de fått en närliggande, större villa, de har en skola i andlig vetenskap, de sysslar med teater, poesi, dans — med olika vägar att uttrycka människans inre. De har ateljéer för keramik, vävnad och träskulptur. Det som tillverkas, säljs i en liten butik, som de skaffat sig. De har också utökat trädgårdsskötseln, och de har biodling. Själva är de vegetarianer, men det är inget tvång på besökaren. Efter principen att allt levande utgör en enda helhet, lever och arbetar de i kärlek, samverkan och samhörighet, liksom olika instrument i en orkester, för helheten. De strävar efter att frigöra människans positiva, livsbejakande skaparkrafter. De lever ut sin vision av en ny värld, bevisar dess praktiska duglighet.

Vid ett av mina besök där hade de fått inre ledning att skaffa sig en tryckutrustning för 2.500 pund. De hade inte mycket pengar i kassan, men när räkningen skulle betalas, hade det genom donationer kommit in exakt 2.500 pund. Alla deras projekt verkar helt vanvetiga för en normalt kalkylerande människa. Men det fungerar.

— Är det bara Eileen Caddy som är impulsivare?

— Nej, hennes roll har på senare tid i mångt och mycket övertagits av en amerikansk akademiker, David Spangler. I ett slags vakentrans får han instruktioner om stora och små ting som rör Findhorn. Han skriver på ett ställe: "Allt det som Findhorn har uppnått och förverkligat har skett genom att först söka stillhet, att tränga in och söka samband med det varandets innersta centrum, där Guds vilja och liv är kända och att därefter verkställa

Guds vilja genom utåtriktad handling. I själva verket är det som gjorts på Findhorn ytterst avsett att demonstrera den kraft, den skönhet, det överflöd och den frihet som bjuds genom ett liv som levs genom harmoni och gemenskap med den Gud som finns inom oss och allting." Gud är den innersta livskraften i allt. Han är limitless love and truth, oändlig kärlek och sanning. Han är en ständig andlig närvaro. Spangler skriver: "Universum är i själva verket en immateriell helhet, i vilken Gud ingjuter liv och harmoni och vars totala aktivitet manifesterar Hans vilja. Detta liv och denna vilja lever i var och en av oss. Om vi öppnar oss för dem och förverkligar dem i våra gärningar, skapas därav kärlek och helhet, såväl inom som runtomkring oss." — "Findhorns vision av människans nya ställning i livet är att människan skall icke behöva lida någon brist ty hon lever mitt i Guds överflöd. Människan kan komma i åtnjutande av detta överflöd när hon formar sig själv till en störningsfri kommunikationsled genom vilken liv kan strömma ohämmat, givet och mottaget i överflöd. Alla hennes behov, på materiella nivåer såväl som på andliga, uppfylls frikostigt i varje ögonblick när hon har bevisat sin förmåga att frigöra och i sin tur ge vidare till gemenskapen av vad hon fått och icke själv längre behöver. Findhorn är inte en kommun där gemensam äganderätt praktiseras. Gud, livets fullhet, är skapelsens enda ägare. Findhorn strävar efter att demonstrera ett medvetande att gemenskapen och varje individ i densamma är en överflödets tjänare snarare än ägare. Att hålla fast vid något och försöka att äga något indikerar en brist på förtröstan och tvivel på att behoven kommer att fyllas på samma sätt även i framtiden. Om någon verkligen lever i fullt medvetande av överflödande tillgång finns där inte något behov av att försöka äga och samla på hög. Man behandlar de gåvor man får av livet med respekt, kärlek och förståelse såsom varje tjänare skulle ta vara på det som har anförtröts i hans vård, beredd att återlämna det om situationen så skulle kräva. Först då är en människa beredd att manifestera överflödet i och genom sitt eget liv.

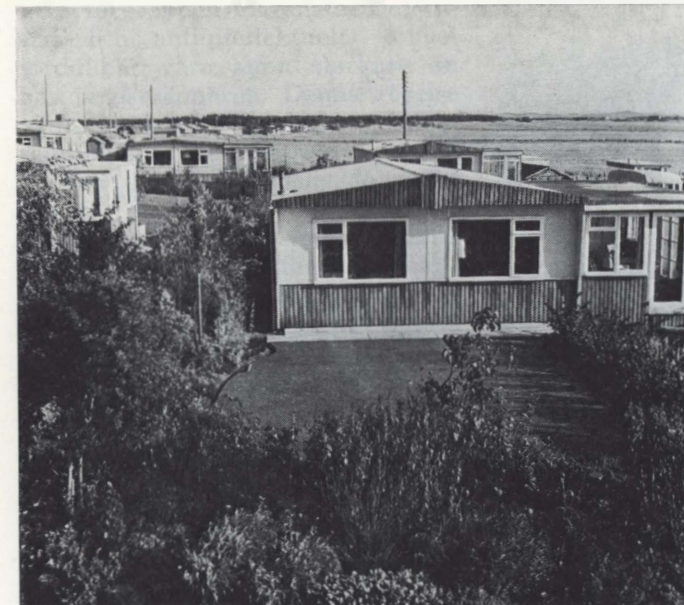
Denna princip får ett gott förverkligande på Findhorn. Allt det som finns i gemenskapen i fråga om byggnader, utrustning och jord har

åstadkommit genom förtröstan och genom öppenhet för Guds ledning och överflöd. Gemenskapen har aldrig några större belopp på banken men dock går den tveklöst och i full förtröstan in för nybyggnadsprogram, köper utrustning och bostadstillbehör samt fullföljer verksamheten med att föda och ta hand om alla de hundratals besökare som kommer varje år. Alla behov fylls alltid. När en räkning förfaller till betalning eller en utgift måste mötas, finns pengarna tillgängliga. De kan komma från donationer eller gåvor i utbyte mot litteratur, eller från gäster som har stannat på Findhorn någon tid eller från det blå, från anonyma donatorer. Utrustning kommer just när den behövs, och då

speciella färdigheter eller talanger behövs, anländer också den därtill ägnade arbetskraften. Gemenskapens medlemmar arbetar både fysiskt och andligt med att hålla alla kanaler öppna. Ingen sitter med armarna i kors och väntar på att Gud skall göra arbetet. Dock är det så, som det är skrivet, att till dem som är villiga att ge ut sig själva i kärleksfullt tjänande till gemenskapen, blir återgäldat i mångfaldigt överflöd. Till dem som sätter Gud före allting annat, Hans liv inom oss, medvetandet och verkningarna av Hans helhet, till dem skänks allt annat i överflödande mått. Visionen av Jesu löfte att människan skall kunna få ett rikare liv förverkligas varje dag på Findhorn."

En kund köper varor i Findhorn-butiken

En del av Findhorns vackra trädgårdar och bostäder.

Findhorn-män bygger en ny matsal — nu färdig.

Findhornkören övar ett program för julen 1972.

Skådespelare från kommuniteten poserar efter framförandet av en musikal, som skrivits, komponerats och regisserats av Findhorn-folk.

Adress:
The Findhorn Foundation
The Park
Findhorn Bay
Forres, Moray, Scotland
England

Sven Magnusson:

KRISTNA TIDSKRIFTER

översikt och personlig värdering

Sverige har en "flora" av kristna tidningar och tidskrifter, som i hög grad är osedd av icke initierade, eftersom den, med ett par undantag, inte trängs i kioskerna med den världsliga populärpressen och nyhetstidningarna (ett "öde" som den f. ö. delar med flertalet ideella tidskrifter, kultur- och facktidskrifter). Endast pingströrelsens "Dagen" och veckotidningen "Svenska Journalen" torde kunna köpas i pressbyrå och hos tobakshandlare. Men tidningar som "Evangelii Härold" (pingströrelsen), "Hemmets Vän" (oberoende), "Svensk Veckotidning" (Missionsförbundet), "Veckoposten" (Baptistsamfundet), "Stridsropet" (Frälsningsarmén) m. fl. spelar en betydande roll som "husorgan" och opinionsbildare för troende människor i vårt land.

FOLKRELIGION

Flera av de kristna tidningarna företräder vad jag skulle vilja kalla svensk folkreligion (normal svensk frireligiositet) — det är, förutom de ovan nämnda, sådana som "Trosvitnet" (Alliansmissionen), "Missionsbaneret" (Örebromissionen), "Trons segrar" (Helgelseförbundet), "Budbäraren" (Evangeliska Fosterlandsstiftelsen) samt, kanske, "Midnattsropet" (Maranata). Läroskillnader finns men mest rör det sig då om nyanser.

Vad är det nu för tro som "folkreligionens" organ vill sprida? Jo, att Jesus är försonaren och frälsaren, Gud själv och Guds enfödde son, att bibeln är "Guds ord" och andra religioner och världsåskådningar falska. "Överlämna dig åt Jesus och upplev hur underbart det är att vara frälst" — det är ungefär sammanfattningen av budskapet.

Folkreligionens bild av verkligheten har inte mycket gemensamt med

vår tids bästa tänkande inom vetenskap, filosofi och religion. Trons atmosfär är en annan än det intellektuella sökandets. I dessa tidningar har jag inte sett några redogörelser för modern bibelkritik, ingenting om religionshistoria eller religionspsykologi, inga jämförande religionsstudier, inga filosofiska resonemang. Inte heller ges informationer om den parapsykologiska forskningen eller mystiken. Vetenskap och kritik sätts åt sidan till förmån för känslor, stämningar, aningar och traditionella föreställningar. Och i motsats till andra områden av mänskligt tänkande och skapande är förändringar tabu: föreställningar från antiken skall fortfarande gälla.

Någon anknytning till modernt vetande om människan och universum finns knappast i de här tidningarna, men trots detta har, synes det, de troende en orubblig visshet om sanningen i den egna versionen av den tvåtusenåriga läran, varvid de också gärna dömer ut oliktankande — som inte läser bibeln på "rätt sätt" — som villolärare.

Denna typ av tro har sin förankring i känslolivet: ju mindre vetande man har bakom en tro, desto mer måste känslan ersätta vetandet, och känslan är suverän och osårbar för förnuftets kritik, eftersom den tillhör en annan kategori än förståndstänkandet — den ger en visshet som ingen vetenskap rår på.

Man hävdar att bibeln är den fasta grunden och uppfattar den som en gudomlig helhet utan att beakta att bibeln är en samling olikartade skrifter av skilda författare från olika tider, som kyrkoledare i antiken valde ut bland en större samling kristna skrifter, som hade vunnit spridning.

Dialog med oliktankande saknas. Uppenbarligen fattas vilja och för-

måga att sätta sig in i andra människors tro och religiösa erfarenheter. Attityden är sekterisk, avskiljande, antiintellektuell. Att med dessa människor diskutera reinkarnation, överlevnad av döden från parapsykologisk synpunkt etc., vore meningslöst, eftersom de endast skulle citera bibeln i föreställningen att den kan ge svar på vetenskapliga sanningsfrågor.

Naturligtvis är den religion som erbjuds i dessa tidskrifter mer eller mindre verklighetsfrämmande. Men det är mer som förenar än som skiljer tidningarna och samfundet. Ett blad som "Trons segrar" företräder en mycket "enkel" religiositet — ett slags barnslig söndagsskolekristendom för vuxna. Resonemangen och påståendena synes bräckliga som det sköraste glas, men de är inlindade i trons skyddande hölje. Och denna tro kan vara hållbar ett liv, om den enkla bilden av världen med Jesus som en snäll, frälsande centralgestalt är meningsfull. En känslgrundad tro lyfter människan bortom den vetenskapliga eftertänksamheten till en högre rymd av mystisk, oförklarlig visshet.

"Evangelii Härold" är pingströrelsens tidning. Man handskas där med de välkända begreppen synd, nåd, omvändelse, andedop, väckelse — och i botten finns "den härliga frälsningsvissheten". I uppjagad atmosfär sker den psykiska påverkan som kallas väckelse, varvid aldrig förståndsargument används. Väckelseextasen är ett slags andlig striptease, där de drabbade kastar av sig förnuftet och står där med nakna känslor, till synes berövade all eftertänksamhet och intelligens. Men människor är olika, och "andens eld", en inre tändning, kan säkert vara en "skön" upplevelse för dem som har en extatisk läggning.

"Midnattsropet" är organ för pingströrelsens närmaste släkting,

utbrytargruppen Maranata. Det rusiga och antiintellektuella draget torde här vara ännu starkare än hos pingstvännerna. Denna rörelse ogillar ekumenik (samarbete mellan samfundet) och betraktar andra kristna som förvärldsligade avfällingar.

Man kan finna föreställningarna inom sådana här sekter egendomliga och fränstötande. Men beaktelsen till dessa kristna ideal upplevs som något fint och riktigt av bekännarna själva. Och säkerligen är det många gånger människans goda egenskaper som tänt tron. "Religiositet" tar sig olika uttryck hos olika människor: en professor i teologi och en vanlig flicka i grundskolan har inte samma sätt att föreställa sig en gudomlig verklighet — professorn är en mer habil tänkare — men på personlighetens botten kan finnas en liknande "gnista", en liknande känsla för grundläggande mänskliga behov och andliga värden. — Men när religionen medför blind bokstavstro på bibeln, följer också den sorgliga helvetestron samt intolerans och inskränkt fördomande av andra kristna som upplever bibeln annorlunda.

Folkreligionens tidningar innehåller ofta bilder av leende och vackra ungdomar med intelligent uppsyn, som "tror": de är pingstvännar, frälsningssoldater, baptister, missionsförbundare etc. — lyckliga, förstås, över att vara "frälsta" och, tror man, fyllda av höga principer om medmänsklighet och goda gärningar.

Man kan tycka att det ser fint ut med dessa troende unga med lysande ögon och ren uppsyn, och man tänker kanske att det där med religion är nog något mycket positivt i alla fall. Men när man studerar vad det är som de tror på, blir man betänksam. Hur kan de fina ansiktena förenas med dessa ointelligenta uppfattningar och sekttänkandets trånghet?

Men det är nog så att det många gånger mindre är fråga om försant-hållande av bestämda dogmer än av en upplevelse av inre styrka och glädje. Dessa religiösa grupper söker inte sin kraft i vetande utan i traditionella föreställningar, sång, musik, predikningar... atmosfär — samt i upplevelsen av bönesvar, helbrägdagörelser etc. som de bl. a. läser om i sin litteratur. Och de ser eller läser om hur narkomaner och alkoholister blir "frälsta" och tolkar detta som bevis på den egna religionens och bibelsynens sanning — på

samma sätt som t. ex. katoliker uppfattar underverken inom katolska kyrkan som bevis på katolicismens sanning. Men ingenstans diskuteras i dessa kristna organ frälsnings- och omvändelseupplevelsen som psykologiskt fenomen, och ingenstans dryftas bevisens logiska giltighet.

Folkreligiositeten präglas av attityden "vi har rätt och ni har fel". Här finns inte mycket av tveksamhet och öppenhet — till skillnad från t. ex. hos Liberala Katolska Kyrkan och den danske vismannen Martinus, där sökaren uppmanas att godta det han vid tillfället kan tro på och finna värdefullt och låta det övriga vara.

Frälsningsarméns "Stridsropet" har en nykter och vårdad stil. Det finns nu inte mycket kvar av de enkla noveller (ofta illustrerade av Belfrage) som förr gav tidningen dess naiva charm. Nu har "ropet" nästan fått en intellektuell prägel — flera av redaktörerna är akademiker — vilket är överraskande med tanke på "arméns" traditionella inriktning på arbetarklassen och slummen och på samfundets extatiska karaktär. Stridsropet är en väljordad tidning — men är den inte matt och nedtonad i sin förkunnelse?

SEKTERELIGION

Svensk frireligiös normalkristendom hör inte det det allra mest sekteriskt slutna. Ett av de mest utpräglade självcenterade samfundet är Jehovas Vittnen, som utger tidningarna "Vakna!" och "Vaktor-

net". Här är sektmentaliteten dominerande: medvetandet om den egna lilla rörelsens utvaldhed är en kärna i den religiösa upplevelsen. I osignerade, översatta artiklar sysslar man bl. a. med bibeltolkning och nedvärdering av andra kristna samt förutsägelser om framtiden. På allvaret i "vittnenas" religiositet kan man inte missta sig.

Ett säreget samfund är Jesu Kristi Kyrka av Sista Dagars Heliga (mormonerna) som förutom bibeln även har Mormons bok och profeten Joseph Smiths uppenbarelser som gudomlig sanning. Deras tidning heter "Nordstjärnan", och där hävdas bestämt att Herren säger att deras kyrka är "den enda sanna och levande kyrkan på hela jordens yta". Deras nuvarande ledare är 95-åriga Joseph Fielding Smith, som anses vara Guds språkrör på jorden.

Sekttänkandet kan synas vara en underlig företeelse. Sektmänniskan kan inte fatta annat än att det utslutande är hon själv som har rätt — hon uppfattar sitt eget tänkande som allmängiltigt. Därför kallar hon sin tro "sanningen" och ställer gärna frågan: "Varför vill du inte veta av sanningen, min vän?" — Men att anse sig själv vara den som har rätt är egentligen en allmänmänsklig attityd. Trodde inte var och en av de stora filosoferna i gången tid — Cartesius, Spinoza, Leibniz, Schopenhauer etc. — att just han hade rätt (till skillnad från andra)? Ändå har inget av dessa metafysiska system blivit bestående.

"Liv i nutid", organ för adventist-samfundet, representerar en inter-

nationell rörelse, som faller en bit utanför den svenska normalreligiositeten. Man är naivt bokstavstroende på bibeln och firar som följd därav lördagen som helgdag, och man sysselsätter sig, i likhet med Jehovas Vittnen, mycket med profetior utifrån profetiska avsnitt i bibeln, bl. a. Uppenbarelseboken. Adventisterna tror, liksom förr, på Jesu snara återkomst och världens ände. Men de har också en hälsolära, som i mycket följer samma principer som den vegetariska hälsorörelsen. Man ser kroppen som andens tempel och vill vårda den så att den blir ett så gott instrument som möjligt för själen. Tidningen innehåller värdefulla hälsoartiklar.

NATURLIG RELIGION

Det är inte svårt att finna anledning till kritik av de "frireligiösa" förkunnelse. Ur vetenskaplig synpunkt torde deras verklighetsbild vara utan intresse. Men det finns naturligtvis också en del på plussidan. "Kristendom" associerar ju till begrepp som "nästkärlek", "goda gärningar" etc. och är för många ett positivt värdeladdat ord — även för sådana som inte själva är "troende". Och det är givetvis så att kristen tro kan ha stor betydelse för en människa — såväl för hennes egen lycka som för hennes funktion som medmänniska. Tron kan ge glädje och frid, arbetslust och frimodighet — och det är betydelsefullt. Kanske behövs religion av detta slag: den tycks ju vara naturlig för många. Och kanske skall man inte reta sig för mycket på dogmerna. "Kristendom" är inte i första hand teori, det är liv, överflödande liv", skriver Evangelii Häreld.

Men själv kan jag endast uppfatta

folkreligionen och småsekternas tro som felkonstruerade metafysiska tankebyggnader. Jag kan däremot förstå och gilla en religion som innebär andakt och meditation, vördnad för livet och stilla begrundan av livets outrannsakliga gåta, samling kring det goda och sköna i livet och kring etiska principer som nästkärlek (allkärlek) och ahimsa (icke skada). Jag kan även förstå en religion som innehåller förtröstan på en högre mening, en mystisk upplevelse av allt som en underbar andlig helhet, och jag kan förstå att man låter Kristusgestalten vara sammanfattningen av det goda; jag kan förstå en religion som innebär ett visst förhållande till verkligheten, en bestämd livskänsla med tro på det goda, sanna och sköna som eviga begrepp.

Men jag kan inte acceptera dogmerna som kläder den religiösa känslan i ett vederstyggligt fult pansar av absurda idéer.

Jag tror att en "naturlig" religiositet ryms inom Svenska kyrkan — fastän denna officiellt håller fast vid alla de gamla dogmerna. Finns det inte bland kyrkogångarna många som sitter i kyrkbänken för andaktens och musikens skull och glider förbi delar av trosbekännelsen och "överser" med en del av prästens utläggningar? Det är jag säker på.

SVENSKA KYRKAN

Månadstidningen "MED" (initialet för mission, evangelisation, diakoni), nu i andra årgången, ges ut av Svenska kyrkans missionsstyrelse, Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, Svenska kyrkans diakoninämnd, Lutherska världsförbundets svenska sektion och Riksorganisa-

tionen Kyrkan och Judendomen. "MED" är innehållsrik, men artiklarnas angelägenhetsgrad är låg. Tidningen har inget levande innehåll. Men det är en död i skönhet, ty det är en mycket snygg tidning. Layout är gjord efter allra modernaste estetiska principer; tryckt i blått och svart på elegant papper; språket i tidningen är mycket vårdat, men opersonligt som en skolebok. "MED" är en god representant för den menlösa institutionella kristendomen, som lever ett konstgjort drivhusliv (trots allt missionerande i främmande länder). Tidningen har en prästerlig kafferepsatmosfär av tomt prat kring kyrkliga angelägenheter. Den handlar om utanverken i fråga om mission, evangelisation, diakoni: text kring det hela men ingenting levande. De porträtt av kyrkliga personer som görs hör till de menlösaste och ointressantaste jag läst.

"Vår Kyrka" är statskyrkans veckotidning. Utgivare är Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete. Denna tidning är långt mindre sekteriskt sluten än frikyrkornas blad, mer informativ och stimulerande, intelligentare och i jämförelse med "MED" betydligt mer angelägen. Den speglar religiösa och etiska frågor som är aktuella och är säkert den bästa av tidskrifterna i denna översikt.

*

Ovanstående text har tillkommit efter studium av i allmänhet tre nummer av var och en av tidskrifterna. Värderingarna är mina personliga och gör inte anspråk på att vara de enda tänkbara.

Naturligtvis finns det många fler kristna tidningar i Sverige än de nämnda. Så jag återkommer!

DROGFORSKNING

Följande bokrecension har vi hittat i Svensk Teologisk Kvartalskrift, nr 1, 1972, och fått författarens tillåtelse att återge. Den ger en intressant inblick i den seriösa drogforskning som förekommer. Men måste publiceringen av artikeln inte förläda någon av våra läsare att på egen hand göra olagliga och farliga experiment. Se även intervjun med dr Bo Johnson under "Varia" i detta nummer!

Walter Houston Clark: *Chemical Ecstasy, Psychedelic Drugs and Religion*. 179 sid. Sheed and Ward, New York 1969. (I översättning: *Chemische Ekstase, Drogen und Religion. Mit einer Einführung von Wilhelm Josef Revers*. 184 sid. Otto Müller Verlag, Salzburg 1971.)

Under två decennier har vetenskaplig forskning med psykedeliska droger bedrivits vid skilda lärosäten i USA och Europa. Fastän endast stadd i sitt begynnelsestadium har denna forskning redan nått synnerligen intressanta och på vissa punkter direkt häpnadsväckande resultat med betydelse för bl a psykiatri och religionspsykologin. Från mitten av sextioalet har också framlagts en betydlig mängd undersökningsresultat baserade på experimentell användning av psykedeliska droger. Denna litteratur — mer än tusen arbeten — är emellertid så gott som helt otillgänglig på nordiska bibliotek och därför också i stor utsträckning okänd för en bredare akademisk läsekrets. Några få böcker har visserligen funnits och finns att tillgå i boklådorna, t. ex. LSD: *The Consciousness-Expanding Drug*, 1964 (en samling uppsatser av olika forskare och med en introduktion av den välkände Timothy Leary) och den till danska översatta *Den psykedeliske oplevelse efter den tibetanske døddebog*, 1970, av T. Leary, R. Metzner och R. Alpert, men dessa arbeten kräver egentligen en viss inblick i den tidigare drogforskningen för att de skall på ett tillfredsställande sätt kunna orientera läsaren om den problematik och de rön, som denna forskning bringat i dagen.

Den moderna psykedeliska drogforskningens historia — man kan även tala om en äldre "drogforskningshistoria" i samband med rus och religion i de olika religionssystemen, där t. ex., för att blott nämna ett fall, vissa indianstammars bruk av meskalin, en LSD-liknande drog utvunnen ur en kaktusart, peyote, har tjänat som ett kultmedel på grund av dess hallucinogeniska effekt — denna moderna forskningshistoria har framvisat en mängd metoder vid användning av psykedeliska droger och även varierande uppfattningar av resultaten. En av världens idag ledande

forskare på området, den i USA verksam psykiatern Stanislav Grof, talar om olika forskningsvägar inom den blott tjugoåriga drogforskningen.

Först kom den frapperande uppgiften på 50-talet att LSD experimentellt kunde alstra en psykotyp, som kunde bidra till ökad förståelse av schizofreni. Då det emellertid stod klart att denna uppgift framlagts förhastat, lämnades av en del forskare entusiastiska rapporter om möjligheten av att använda LSD såsom ett hjälpmedel inom psykiaterin vid behandling av alkoholism och andra psykiska sjukdomar. En hel del internationella konferenser har bekräftat sanningen i de första rapporterna, och handlingarna från dessa konferenser finns tryckta och publicerade. Under 1960-talet har den psykedeliska drogforskningen framskridit med stora steg. Man har arbetat på att pröva effektiviteten och säkerheten hos de psykedeliska drogerna vid behandling av skilda former av mentalsjukdomar, huvudsakligen alkoholism. Här må hänvisas till de samlade handlingarna från den sista stora internationella konferensen om LSD och psykiaterin, Abramson, H. E. (utgivare), *Use of LSD in Psychotherapy and Alcoholism*, New York 1967, vilken bok, med trettiosex publicerade föreläsningar till ett omfång av nära 700 sidor och med mängder av referenser, av Grof anses utgöra en helt utmärkt översikt över denna del av forskningsfältet.

De resultat man nått med drogforskning förtjänar all uppmärksamhet. Med hel eller delvis bestående verkan — i viss utsträckning beroende på uppföljningen av experimenten — kan en människas personlighet genomgå en förändring med t. ex. den följden att alkoholism övervinnas. Det är vidare möjligt att med tre- eller fyra drogupplevelser hjälpa en cancerpatient till avsevärd lindring från smärta och depression under en period av nära två år. Det är också möjligt att med psykedeliska droger frammana en religiös upplevelse, vilken för den upplevande individen kan bli till så avgörande betydelse, att upplevelsen — liksom W. James' exempel om "sudden conversion" — verkar en helt förändrad och därefter bestående totalreaktion på tillvaron.

I detta sammanhang påpekar Grof att psykedeliska droger utgör en speciell klass av psykofarmaka, som ej får förväxlas med rogivande medel, med stimulantia (t. ex. amfetamin), med antipsykotiska medel eller med narkotika (t. ex. opium). Psykedeliska droger (t. ex. LSD, meskalin, psilocybin), är — enligt hans mening — i motsats till egentliga narkotikapreparat inte fysiskt vanabil-

dande och medför helt andra psykologiska upplevelser än andra grupper av droger. Här skiljer man på fem huvudarter av potentiella psykedeliska drogupplevelser, redovisade t. ex. av Pahnke, W. N. *LSD and religious experience*, in Leaf, R., Debold, R., (eds): *LSD, Man and Society*, 1967: 1. Den psykotiska psykedeliska upplevelsen, laddad med fruktan ända till panik, vidare karaktäriserad av paranoidea föreställningar, depressioner, samvetskal m.m. 2. Den kognitiva psykedeliska upplevelsen, kännetecknad av dominerande ljusa tankar. Individen ser sina problem ur hittills okänt perspektiv. 3. Den estetiska psykedeliska upplevelsen, karaktäriserad av intensifiering av alla sensoriella modaliteter. Ljud kan bli "synliga", blommor och stenar visar påtagliga livstecken, fantastiska scenerier framträder etc. 4. Den psykodynamiska psykedeliska upplevelsen, karaktäriserad av ett dramatiskt förande till medvetandesplanet av ting, som tidigare varit, med psykoanalytiskt språkbruk, o- eller förmedvetet. 5. Den femte typen av psykedelisk upplevelse har benämnts på olika sätt: psykedelisk topp (peak), kosmisk, transcendent eller mystisk.

Den psykedeliska drogforskningen har, som ovan antytts, ej endast visat nya vägar inom psykiatri. Också t. ex. för religionspsykologin har nya forskningsperspektiv plötsligt framträtt. En religionspsykolog, som tidigt insåg detta, är den amerikanske forskaren W. H. Clark. Mellan 1961 och 1969, utgivningsåret för *Chemical Ecstasy, Psychedelic Drugs and Religion*, studerade han oavbrutet, tillsammans med andra forskare, på experimentell väg framkallade upplevelser genom bruk av psykedeliska droger. Hans undersökningar av religiösa upplevelser är synnerligen intressanta och kan näpeliggen lämna någon läsare oberörd.

Clark inleder sitt arbete med en uppgörelse med de många kritiker, som, genom en överbetoning av enbart farorna med drogexperimenten, visar den största motvilja mot denna typ av forskning. Kritiken gäller i första hand drogupplevelsernas skiftande och oförutsägbara karaktär. Naturligtvis förnekar ej Clark det berättigade i denna kritik, och han tillägger även, att individernas reaktioner på drogerna är "as unpredictable as human nature in its manifold complexities, both conscious and unconscious". (Här kan man dra sig till minnes Aldous Huxleys besvikelser över meskalinetets oförutsägbara verkningar. Han hade väntat att bli förd in i en mystisk upplevelse av ett visst slag men ernär någonting helt annat.) Med stor skärpa deklarerar Clark sin uppfattning: "There are dangers, but the warnings have largely come from those who have seldom, if ever, observed an administration from the beginning to end, have not followed up a random sample of psychedelic pilgrims and, above all, have never tried the drugs them-

selves. They have been content with scientific hearsay; they have refused to look through Galileo's telescope!"

De faror vid experimentell användning av psykedeliska droger som kan föreligga, blir genom noggrannaste kontroll före, under och efter "the sessions" förebyggda med säkra resultat som följd. S. Grof, som f.övr. under 1973 utger ett arbete med titeln *Agony and Ecstasy in Psychiatric Treatment: Theory and Practice of LSD Psychotherapy*, har utförligt beskrivit den noggrannhet och försiktighet som omger varje enskilt experiment, och han kan också framlägga resultat, som visar att mellan 1963 och -70 mer än 300 patienter blivit behandlade med LSD utan ett enda fall av långvarig psykisk eller fysisk skada. I sin introduktion till den tyska utgåvan av Clarks bok, tar W. J. Revers (innehavare av lärostolen i psykologi i Salzburg) upp till behandling den kritik, som riktats mot Clark med avseende på hans liberala inställning till drogforskningen och dess möjligheter. Revers avfärdar kritikerna genom att visa och kategoriskt hävda, att de inte vet vad de talar om. Ett motangrepp mot den kliniske psykologen W. W. Lippert är belysande för den spänning som alltför präglar debatten kring drogforskningen. Lippert vill, genom hänvisning till experiment med råttor, där uppgifterna visar, att LSD medför hjärnstörningar som resulterar i hallucinationer, varna för det rättfärdiggörande av drogbruk, som han menar Clarks bok är ett exempel på. Vidare vill han artskilja upplevelser framkallade genom droger från religiösa upplevelser, och han påpekar, att drogerna ej kan vara ett medel att vinna tillgång till Gud. Revers' svar avvisar Lipperts synpunkter och markerar därjämte en annan psykologisk forskningsinriktning: "Ist es so eo ipso klar, dass wir in Rattenexperimenten erfahren können, wie sich die Dinge Innenleben des Menschen verhalten? Ist es so ganz gleichgültig, wer das ist, der LSD nimmt, und warum er das tut? Sind wir den Ratten ähnlich genug, um sie danach fragen zu können? Und steht es dann wirklich so bombenfest, dass religiöse Erklärung grundsätzlich nicht am Platz ist, wenn wir von Biochemie sprechen? — Und hat Clark wirklich behauptet, Gott werde durch Drogen verfügbar? Das ist er gewiss auf keinen Fall, und das lässt sich wahrscheinlich sogar beweisen."

För förståelsen av Clarks bok torde det vara oundgängligt att känna till den speciella händelse i drogforskningens historia, som sammanhänger med den ovan nämnde T. Learys vetenskapsutövningar vid Harvard och som på allvar utlöste kritiken mot den nya drogforskningen. Clark, som fick sitt intresse för denna forskning väckt just genom Leary och som äger god insikt i det händelseförlopp, som slutade med Learys avskedande från Harvard 1963, har ägnat saken ett särskilt avsnitt i sin bok ("The Harvard Incident").

1960, samma år som Leary erhöi en hög akademisk tjänst i klinisk psykologi vid Harvard, prövade han på sig själv effekten av den från gammal mexikansk kultur kända heliga svamp, som innehåller drogen psilocybin. Nästan omedelbart insåg han vad denna hallucinogen och senare även vad LSD kunde betyda för psykoterapi och religion. Hans bekantskap med psilocybin innebar också för honom vad man kan kalla en omvändelse, och det är i ljuset härav som man har att betrakta de fortsatta händelserna vid Harvard. Learys hela intresse riktades nu mot de psykedeliska drogerna och dessas möjligheter att på ett skapande sätt förändra människonaturen samt de sanningar om det mänskliga psyket, till vilka drogerna kunde ge tillgång. Han blev nu i första hand ej vetenskapsman inom sitt fack, utan snarare mystiker, poet, religiös ledare och samhällskritiker. Många studenter sökte sig till hans undervisning och efterhand började han även med dessa utföra psykedeliska drogexperiment. Detta senare faktum samt det missionerande sätt, på vilket Leary vidareförde sina teorier om drogernas betydelse, blev upphovet till mycken kritik mot Harvard från studenternas föräldrar och från allmänheten. Att Harvards rykte plötsligt stod på spel är uppenbart. Den aktion, som universitetet nu vidtog för att få slut på Learys verksamhet, är på många punkter svåröverskådlig, men hela aktionen luktar på många punkter illa och — som Clark framhåller — dess "repercussions are not likely to be stilled during the present generation". Man hade svårt att fälla honom för hans experiment med drogerna. Då han är borta från universitetet på grund av en resa under pågående termin, till vilken bortovaro det råder delade meningar om huruvida han hade tillåtelse, beslutar universitetet emel-

lertid, i hans frånvaro och utan att han på något sätt får möjlighet försvara sig, om hans avskedande — på grund av otillåten bortovaro under pågående termin! Clark vill söka undvika ett ställningstagande i frågan och han framlägger objektiva fakta i såväl universitetets som Learys agerande. Det bjuder dock Clark emot att stillatigande åhöra alla de invektiv, som riktats mot Leary. I brev till mig (av den 2/2 -72) skriver han: "Many say that the drugs have destroyed his (Leary's) mind. I spent 4 days at his home when preparing my book, and I can say, that this is utter nonsense. If anything his mind is keener than when he was at Harvard." Leary och många med honom ser universitetets aktion som ett allvarligt slag mot den akademiska friheten. I hans ivriga missionerande återfinner man en sats, sannolikt färgad av desillusioner om det etablerade universitetsväsendet: "Don't trust anyone over thirty!"

Harvarduniversitetets aktion mot Leary fick motsatt verkan mot vad man avsåg. Leary blev därigenom känd över hela världen. Det torde vara svårt och även oriktigt att studera den moderna drogforskningens utveckling utan kunskaper om Learys bidrag härtill. Clark visar detta tydligt i sin bok. En god inblick i Learys utveckling och teorier kan erhållas genom studium av — förutom ovan nämnda arbeten — *Interpersonal Diagnosis of Personality*, 1957 (skriven före hans omvändelse genom psilocybin), *The Religious Experience: Its Production and Interpretation*. Psychedelic Review, Vol. 1, 3, 1964 samt det välkända arbetet *High Priest*, 1968, där han inspirerande redovisar sin syn på drogernas betydelse.

Den kritik mot psykedelisk drogforskning, som således bl. a. Leary väckt, samt den kritik som helt visst var att vänta, när den-

na forskning sammankopplades med religiösa upplevelser, gjorde att Clark ej kunde räkna med medvind, då hans bok skulle komma ut. Han stod på visst sätt i samma belägenhet, som då James en gång hade att förmedla sina religionspsykologiska föreläsningar till ett i bestämt avseende fastlåst och skeptiskt auditorium. På samma sätt som James har dock Clark sökt lösa dessa svårigheter genom den pedagogiska metod, som innebär att man fångar läsekretsens intresse och avvärjar dess motvilja genom att driva framställningen så, att läsaren ständigt får möjlighet att känna igen sin samtid och i viss utsträckning sig själv, sitt tänkesätt och sina kunskaper, i det som författaren steg för steg för in honom i.

Clark börjar med att stipulera en religionsdefinition, där han med religion menar "the inner experience of the individual when he senses Ultimate Reality, particularly when this experience is confirmed by the attempts of the individual to harmonize his life with the Reality he senses". Utifrån denna bestämning vill Clark visa, att upplevelser framkallade genom psykedeliska droger och sådana upplevelser, som av religionshistorisk tradition hänförs till mystiken, företer på många punkter påfallande likheter. (Bland de föredrag S. Grof höll 1970 i samband med the Second Interdisciplinary Conference on Voluntary Control of the Internal States finns ett, *Beyond Psychoanalysis: IV. LSD Psychotherapy and Human Culture*, i vilket han genom exempel från alla större historiska och nu levande religioner markerar sådana element, som synes vara jämförbara med karakteristika i LSD-upplevelser.) Därmed öppnar sig möjligheter för religionspsykologin att på experimentell väg studera vad en "mystisk" upplevelse innebär och hur individen fungerar under upplevelsetillfället. Det är dessutom ett obestridligt faktum att många människors religiösa omvändelser skett just under bruket av droger. Också därför kan ej religionspsykologin undvara studier inom detta fält.

Clark framhåller också, att drogupplevelserna påminner till sitt innehåll främst om österländsk mystik (vilken han beskriver i linje med vad Söderblom framdrog som typiskt för oändlighetsmystiken) och detta förklarar det intresse för österlandet, som finns hos den drogmedvetna, religiöst väckta ungdomen. Österlandet står här som företrädare för icke-rationell (ej irrationell!) religion i motsats till västerländsk rationell religionsuppfattning, där mystiska upplevelser nästan alltid varit föremål för skepticism och fördömande.

I två kapitel efter varandra ställer Clark fram exempel på kraftiga upplevelser av mystisk art, först sådana som tillkommit med hjälp av droger och därefter droginducerade. I det förra kapitlet anför han Jesajas upplevelse i templet (Jes. 6:1-8), Blaise Pascals livsavgörande möte med Gud den 23 november 1654, den senmedeltida mystikern

Jan van Ruysbroecks kosmiska enhetsupplevelser samt en nu levande människas sporadiska upplevelser. I en jämförelse mellan dessa exempel och ett varierande urval av upplevelser framkallade av droger, exempel både från hans egna fall och från i forskningslitteraturen anförda fall (bl. a. från det av honom rekommenderade arbetet Masters, R. E. M. & Houston, J., *Varieties of Psychedelic Experience*, 1966) vill Clark visa på de många markanta likheter som finns mellan de båda grupperna. Han nöjer sig dock här med att framhäva vissa gemensamma huvuddrag: den helt avgörande betydelse upplevelsen har för individens nu och framtid, det genomgående draget av vad R. Otto benämner mysterium tremendum, vidare upplevelsen som liggande utanför det normalt vakna medvetenhetsplanet, visioner, övernaturlig kunskapsförmedling m. m. I detta sammanhang för Clark fram en fråga, som hans bok vill väcka om än ej besvara. Är det möjligt att med hjälp av droger ej endast studera det religiösa medvetandet, utan också förändra människor och därigenom hjälpa dem ur lidande? Clark tänker därvid bl. a. på de redan ovan antydda framgångarna i samband med alkoholismens problem, på den väg bort från kriminalitet, som Kristus-visioner genom drogexperiment inneburit för fängelsestraffade människor samt på Grofs forskningar (bl. a. redovisade i den mycket innehållsrika artikeln *Use of the LSD 25 in Personality Diagnostics and Therapy of Psychogenic Disorders*, ingående i det ovan av H. A. Abramson utgivna arbetet 1967, sid. 154-85) med syfte att hjälpa människor ur konfliktsituationer genom drogexperiment, där förloppet skrider via upplevelsen av "ego death" till "ego rebirth". Utsuddandet av "det gamla jagets" gränser är förutsättningen för upplevelsen av "frälsning", "upplösning", "nirvana".

Det mest tydliga beviset för att psykedeliska droger, under vissa omständigheter, kan medföra djupgående religiösa upplevelser, är enligt Clark "the Good Friday Experiment". Detta experiment var föremål för behandling i en doktorsavhandling 1964 av W. N. Pahnke — numera i samma forskarteam som Grof — med titeln *Drugs and Mysticism: an Analysis of the Relationship Between Psychedelic Drugs and Mystical Consciousness*. Tjugo förstaars teologie studerande utgjorde experimentgruppen. Av dessa fick hälften trettio mg psilocybin och den andra hälften till synes likadana men oladdade piller. Detta ordnades så, att experimentledaren och studenterna först efter hela experimentets genomförande fick veta vem som erhållit drogen. Efter en drygt två timmar lång Good Friday-gudstjänst, fick samtliga avge muntliga (bandupptagningar) och skriftliga rapporter. Resultatet visade en skarp skillnad mellan de två grupperna. Endast de som tagit den psykedeliska drogen erhöi djupgående mystiska upple-

velser, medan övriga ej funnit gudstjänsten vara annorlunda än vanligt. T. o. m. ett halvår senare var det fortfarande lätt att skilja mellan de två grupperna. De, som upplevt gudstjänsten ett halvår tidigare under påverkan av drogen, kunde i flera fall rentav markera upplevelsen såsom begynnelse till en ny totalreaktion på tillvaron.

Nu är emellertid, som ovan antytts, drogexperimenten ingalunda fria från faromoment. Clark påpekar dock, att under förutsättning att experimenten sker under ledning av experter, kan allvarliga biverkningar av drogerna i stor utsträckning elimineras. Han avvisar såsom helt oriktigt det vanliga påståendet, att LSD framkallar hjärnskador. Det skulle då finnas större möjlighet, att de psykedeliska drogerna har fördärlig effekt på kromosomerna och, i vissa fall, kan medföra genetiska skador. Detta är dock en omtvistad fråga. Clark hänvisar till ett forskningsresultat, vilket på intet sätt ger anledning mistänka sådana skadeverkningar. Vad för övrigt gäller de psykedeliska drogernas biverkningar må hänvisas till den betydelsefulla artikeln av Sidney Cohen i *Journal of Nervous and Mental Disease* 1960, *Lysergic Acid Diethylamide: Side Effects and Complications*.

Experimentellt terapeutiskt arbete med psykedeliska droger (speciellt LSD) indelas i tre huvudtyper, vilka samtliga finns beskrivna i det av H. A. Abramson utgivna arbetet och vilka Grof benämner: 1. psycholytic therapy, 2. psychedelic-chemotherapy och 3. psychedelic-peak therapy. Det är den senare, som huvudsakligen beskrivits ovan. Den förstnämnda huvudtypen, där man arbetar med endast små doser av drogerna och med långsiktig behandling av varje enskilt fall, med syfte att bringa i dagens stoff från människans omedvetna, vilket kan analyseras psykodynamiskt, har i första hand sina företrädare i Europa. Den kanske mest kände, Hanscarl Leuner (Göttingen), har låtit trycka ett föredrag i tionde bandet av Archiv für Religionspsychologie (1971) med titeln *Die Halluzinogenwirkung und ihre religionspsychologische Bedeutung*. Liksom Clark framhäver Leuner det faktum, att upplevelser framkallade av psykedeliska droger ofta visar odiskutabla likheter med vad t. ex. kända mystiker markerar som typiskt för sina upplevelser. Han avslutar sitt föredrag med orden: "Wir sollten also aufgeschlossen bleiben dafür, dass diese neuen Substanzen uns in der Tat Dimensionen erschliessen, die bis vor kurzem unantastbar oder zumindest der breiteren Erfahrung unerschliessbar zu sein schienen." I den efter föredraget följande diskussionen gör bl. a. Hjalmar Sundén ett intressant inlägg, i vilket han framhäver såsom viktigt ett visst drag i forskningsresultaten med psykedeliska droger, nämligen betydelsen av en religiös tradition såsom grund för en

F. d. professor Timothy Leary tillsammans med sin hustru Rosemary.

Forts på sid 27

Gunnar Gällmo:

Några missuppfattningar om buddhismen

Den religiösa och filosofiska undervisningen i Sverige har alltid präglats av en stark ensidighet. Fram till mitten av detta sekel var denna ensidighet knuten till en uttalad målsättning att hålla landet likriktat i livsåskådningsfrågor. Även om denna målsättning för varje eftertänksam människa måste framstå som djupt osympatisk kan man inte förneka att den åtminstone var ärlig.

Sedan landet 1952 officiellt fått religionsfrihet, och sedan religionsundervisningen i skolorna officiellt — fast grundlöst — börjat betecknas som objektiv, är situationen ytligt sett något annorlunda. Tankefriheten motverkas inte längre öppet, men därmed är inte hotet mot den avvärjt. Dels skulle fortfarande många grupper vilja sätta munkavle på dem som tänker annorlunda än de gör själva, även om detta mål numera i allmänhet eftersträvas med subtilare och ohederligare medel, dels finns det ännu kvar en djup okunnighet om sådana livsåskådningar som först nyligen kommit in i landet. Den värsta okunnigheten är inte den som finns hos dem som saknar s. k. högre bildning. De brukar åtminstone vara medvetna om sin begränsning. Värre är den okunnighet som finns hos dem som betraktar sig själva som sakkunniga, hos dem som slår blå dunster i ögonen på sig själva och andra med ytliga kunskaper, och som ibland har en teologie eller filosofie doktorsgrad och eventuell professorstitel som tillhygge.

Som buddhist kan man inte undgå att lägga märke till detta förhållande. Missuppfattningarna om buddhismen är legio, ty de äro många. Kapitlet om buddhismen i en sådan bok som Ringgren-Ström "Religionerna i historia och nutid" (som används i universitetsundervisningen) är ypperlig som katalog över de vanligaste och grövsta vanföreställningarna. Tråkigt bara, att författaren (teologidocenten Åke V. Ström)

inte visste att det var en sådan katalog han skrev. Han trodde — och de religionshistoriska institutionerna tror tydligen fortfarande — att kapitlet i fråga är en framställning av buddhismen. Det är det inte.

Här finns inte utrymme att ta upp så många missuppfattningar som docent Ström ger uttryck åt, eller ens så många som ryms i en ordinär skolbok. Jag skall nöja mig med några felaktiga föreställningar som kommer till uttryck på två ställen i nr. 4 i år av Sökaren, nämligen i Alf Ahlbergs artikel "Världsreligionernas möte" och i Per Glanelles annons för Pali Text Societys översättningar (jag förutsätter att annonsen inte har tillkommit på initiativ av PTS).

1. En relativt vanlig uppfattning som Ahlberg bekänner sig till, och som i vissa förment toleranta religionsriktningar som sufismen, teosofin och baha'i nästan blivit upphöjd till dogm är att alla religioner lär samma sak, att de alla är "olika vägar mot ett och samma mål".

Att använda ordet "tolerans" om ett sådant synsätt är att missbruka ett honnörsord. Det är inte tolerant att förvränga klara fakta eller att på detta sätt förneka att andra har en annan syn på tillvaron än man själv.

Faktum är, att buddhismen ensam bland religionerna tar otvetydigt avstånd både från tron på en odödlig själ och från tron på kroppens uppståndelse. Faktum är också, att buddhismen till skillnad från de övriga världsreligionerna inte stödjer sig på någon gudstro. Faktum är framför allt att ingen annan åskådning — religiös eller icke-religiös — innehåller de Fyra Ädla Sanningarna och den ädla Åttafaldiga vägen till lidandets och ofullkomlighetens definitiva utslöckande, och att den som helt eller delvis har insett dessa sanningars grundläggande riktighet därför inte kan betrakta någon annan lära som jämställd med buddhismen. Det är en tyvärr rätt vanlig vulgäruppfattning, att den buddhistiska strävans mål — nibbana —

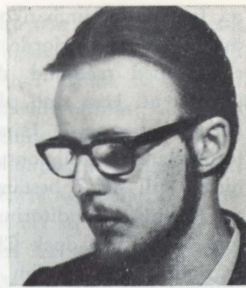
skulle vara en motsvarighet till övriga religioners himmels- eller paradissuppfattningar. Det utmärkande för nibbana är begärsfrihet, det utmärkande för en paradistillvaro är begärstillfredsställelse. Så länge begären över huvud taget existerar, kan de enligt buddhistisk uppfattning inte tillfredsställas för alltid.

Ahlberg gör i detta sammanhang en delvis felaktig tolkning av liknelsen om de blindfödda och elefanten. "Varje religion, menade den indiske vise" — enligt Alf Ahlberg — "sitter inne med en liten del av sanningen, uttryckt i symbolisk form, men ingen kan göra anspråk på hela sanningen." Tydligen menar Ahlberg, att detta även skulle gälla buddhismen.

Då förbiser han en mycket viktig detalj. Liknelsen handlar om blindas, icke-seendes reaktion. Den som berättade liknelsen betecknade sig själv och betecknas av sina anhängare som Buddha, vilket betyder "Uppvaknad" eller "Upplyst", alltså en som ser — till skillnad från ouppvaknade, blinda. Rent definitionsmässigt är det alltså omöjligt att likna en Buddha vid en blind, och liknelsen syftar också mycket riktigt på icke-buddhistiska förkunnare. Hur obehagligt det än kan vara för oliktankande, så gör buddhismen faktiskt anspråk inte bara på att "sitta inne" med hela sanningen, utan på att vara hela den sanning som vi djupast sett har behov av att lära känna. Om den enskilde individen vill ta detta anspråk på allvar får han själv avgöra. (Att ta det på allvar innebär inte att blint tro på det, utan att fördomsfritt och uthålligt undersöka det.)

2. Ahlberg är tydligen mycket orolig över tanken att svenskar i någon betydande omfattning skulle bli buddhister. "Det skulle innebära, att vi gjorde oss urarva från en tusenårig historisk tradition, vilket, om det nu vore möjligt, skulle vara högst ödesdigert."

Lägg märke till orden "en tusen-

årig historisk tradition". Detta sätt att räkna ett lands historia från kristendomens införande visar vilken mycket större fara för den historiska traditionen kristendomen är än buddhismen. Den kulturvandalism som den kristna religionsimperialismen gjort och gör sig skyldig till har som väl är ingen buddhistisk motsvarighet.

Den buddhistiska inställningen till existerande förbuddhistiska traditioner har alltid varit att inte bekämpa några andra kulturdrag än de klart omoraliska. Om asatron i Sverige hade avlösts av buddhismen i stället för av kristendomen, skulle vi inte för vår kännedom om svensk fornkultur vara hänvisade nästan uteslutande till isländska källor. Inte heller skulle de gamla kultplatserna ha förstörts. Däremot skulle de blodiga offren självfallet ha upphört, och utan att lämna efter sig den rest de nu har i den kristna nattvarden.

Jag kan försäkra Ahlberg, att vi svenska buddhister inte har för avsikt att rasera de värdefulla inslagen i den svenska kulturtraditionen, eller ens de likgiltiga. Är det någon religiös grupp som slänger bort gammalt kulturarv, så är det de kristna — inte buddhisterna.

3. Per Glanelles livssyn gör ett om möjligt ännu mer oformligt intryck än Alf Ahlbergs. I och för sig är det vänligt att uttala sig positivt om den buddhistiska kanon, men en vänlig inställning till en sak man inte känner till är ärligt talat ingen särskilt betjänt av. Glanelles uttalanden avslöjar obarmhärtigt att han inte fattat innehållet i de texter han uttalar sig om.

Han hävdar, "att en kristen som blir buddhist enligt dessa 'sayings' blir en bättre kristen än förut enligt Jesu lära men ej enligt kyrkans". Ej heller enligt Buddhas, bör man kanske tillägga. Som jag påpekat gör buddhismen anspråk på att vara sanning, och en sanning som utesluter både själs- och gudsidéerna. Den som blir buddhist kan alltså inte förbli kristen. Däremot blir han en bättre människa, under förutsättning att han verkligen efter bästa förmåga tar konsekvenserna av sin åskådning i sin egen livsföring. Den som försöker vara både buddhist och kristen blir ingetdera.

4. En annan formulering av Glanelle: "Som den högsta inkarnationen av gudomlig visdom är Buddha inte bara den suveräne läraren, han är

också denna världens störste Frälsare." Att han är den suveräne läraren torde vara det enda riktiga i den meningen.

Ordet "inkarnation" passar bättre i hinduiska sammanhang än i buddhistiska, då det lätt ger associationer till en själ som ingår i en kropp (inkarneras), och till ett motsatsförhållande mellan sinne och materia.

En Buddhas visdom är inte gudomlig utan övermänsklig och övergudomlig. Ett av Buddhas epitet är *sattha devamanussanam*, "devas och människors lärare". "Deva" är också det ord hinduerna använder om sina gudar.

Ordet "Frälsare" är grovt missvisande, då det antyder att en varelse skulle kunna befrias ("frälsas") av någon annan än sig själv. Buddha har gett anvisningar om den väg till befrielse som han själv gått före oss. Hans roll är kartritarens, inte droskchaufförens.

5. På ett annat ställe kallar Glanelle buddhismen för "religionsuppenbarelse". Ännu ett missvisande ord. Inom buddhismen är det fråga om att se själv, inte om att förlita sig på någon förment högre makt som beha-

gar uppenbara sig. Även om en sådan uppenbarelse funnes, skulle vi inte kunna lita på att den som uppenbarade sig hade tillräckligt stor insikt själv för att veta vad han talade om.

6. Slutligen en liten mentalhygienisk varning. Glanelle skriver: "Den buddhistiska träningen, rätt utförd, ger omedelbara resultat. Den är helt ofarlig och kan praktiseras lika bra i Sverige som i något utländskt specialinstitut. Den bästa vägledningen finns i de här nämnda skrifterna."

"Helt ofarlig" är den buddhistiska träningen också bara om den är "rätt utförd", och att utföra den rätt lär man sig inte enbart genom bokstudier, lika litet som man lär sig gå per korrespondens. I vilket land träningen utförs har givetvis ingen betydelse. Vad som däremot är oumbärligt är en kunnig lärare, som är tillräckligt klarsynt för att kunna bedöma vilka problem man själv har och vilka moment i den buddhistiska träningen som därför är angelägnast i ens eget fall. Meditation utan personlig handledning är ett provisorium, som inte bör vara längre än absolut nödvändigt.

Replikar:

Alf Ahlberg:

Jag är en smula förvånad över aggressiviteten i Gällmos polemik, som jag trodde oförenlig med Buddhas milda lära. Han måste ha läst mina reflexioner om världsreligionernas möte under affekt, ty han pådyvlar mig påståenden som jag aldrig gjort.

Något så barockt som "att alla religioner lär samma sak" har jag givetvis aldrig påstått. Vad jag sagt är, att ingen religion kan göra anspråk på att ha monopol på hela sanningen. Och den grava anklagelsen som riktats mot mig att "förvränga klara fakta eller att på detta sätt förneka att andra har en annan syn på tillvaron än man själv" är ett slag i luften. Vilka klara fakta har jag förvrängt, och var har jag förnekat att andra har en annan livssyn?

Överflödigt att upplysa mig om att buddhismen i sin ursprungliga form

Per Glanelle:

Buddha har otvetydigt fastslagit att hela universum inklusive änglar och människor är själlöst och tomt; tron på ett jag, en atman, en gudagnista eller en själ är en illusion. Deklarationen är oppositionell mot allt vedertaget tänkande. På denna själslöshetens anatta-doktrin tvivlar jag inte en sekund. Gällmo och jag är säkert överens så långt. Buddha går dock längre, och det är då religionsforskarna blir konfunderade och många buddhister går vilse. På vad sätt har jag utförligt förklarat i ett genmäle, som tyvärr måste utgå av utrymmesskäl.

Av sin samtids religionsexperter anklagades Buddha för att vara nihilist. "He lays down the destruction, the disappearance of the existent entity." (Middle Sayings 1-180.) Buddha avvisar denna lära som

Forts på sid 26

Forts på sid 26

ETIK

Jesus eller Gotama?

JESUS

Hur otidsenlig den kristna **teologin** än kan anses vara, finns ändå den kristna **etiken** kvar som ett bestående värde. Så har man sagt. Vad innebär då kristen etik? Har den några speciella kännetecken som skiljer den från en allmän moraluppfattning? Vi kan gå till de grundläggande religiösa texterna och först läsa Matteus. Etiska uppmaningar finns främst i kapitlen 5—7, den så kallade bergspredikan. Utan tvekan finner vi där nästakärlekens princip intensivt framförd. Det sker på ett sätt som saknar riktig motsvarighet i evangelistens övriga framställning. Bergspredikan skiljer ut sig från evangeliets innehåll i övrigt men står ändå inte i motsättning till detta.

Det är **rättfärdighet** som Jesus enträget uppmanar till. Och vad menar han därmed?

Man skall vara saktmodig, barmhärtig, fridsam — så blir lönen stor i himmelen.

Man skall inte stå emot en oförrätt utan vända andra kinden till. Man skall ge åt den som beder en. Man skall också göra den till viljes som vill tvinga en till något. Ja, mer än så: "... om någon vill ... beröva dig din livklädnad, så låt honom få manteln med"; han skall få mer än han begär.

Man skall älska alla, även sina ovänner. Man skall förlåta. Man skall inte döma. Man skall inte samla skatter på jorden, ty de är värdelösa, utan skatter i himmelen.

För allt detta utlovas en rättvis lön, ty Gud är inte blind utan märker de goda gärningar man gör.

Även **den gyllene regeln**, som finns i alla jämförelsevis högre religioner, nämns: "Allt vad I viljen att människorna skola göra eder, det skolen I ock göra dem."

Utanför bergspredikan har inte Matteus så många etiska föreskrifter. Men på en fråga räknar Jesus upp buden, som Mose fick av Gud: "Du skall icke dräpa; Du skall icke begå äktenskapsbrott; Du skall icke

stjåla; Du skall icke bära falskt vittnesbörd; Hedra din fader och din moder; Du skall älska din nästa såsom dig själv."

Det är tillräckligt att hålla buden. Men den som vill få en skatt i himmelen skall sälja sina ägodelar och ge åt de fattiga. Den medmänskliga motiveringen att de fattiga därmed får det litet bättre saknas i texten. Däremot nämns en för givaren självisk anledning: det är svårt för den som är rik att komma in i himmelriket.

Jesus talar även om tjänandets princip, och om barmhärtighet. Man skall göra väl mot dem som är hungeriga, törstiga, husvilla, nakna, sjuka och i fängelse — i annat fall drabbas man av den gudomliga rättvisan: ett evigt straff.

*

Det är nästakärlekens princip som glänser fram och utgör en etisk botten i Jesu förkunnelse. Ibland är den väl formulerad, såsom i den gyllene regeln, ibland groteskt förvänd, såsom i hotelserna om helvetet. — Kärleksprincipen är exemplifierad av en man och hans referenter i en, från vår sena kultur sett, primitiv andlig miljö, och det vore fel att se dessa den tidens predikningar såsom riktade till vår tids människor. Det kristna evangeliets mästare var ett barn av sin tid, och hans miljöpåverkade föreställningar färgade kraftigt hans utvecklande av kärleksidén. Straff- och belöningstänkandet känner vi oss främmande för. En väsentlig poäng med det goda livet är enligt Matteus återgivning av Jesu lära att samla meriter för himmelriket!

Men bakom det primitiva, tidsbundna finner man likväl den storartade kärleksprincipen, och den är enligt min mening det som i kristendomen har bestående värde. Vid sidan av myterna, de felaktiga profetiorna och teologin finns uppmaningen "Du skall älska din nästa såsom dig själv", och det budet framställs av Jesus som en av hörnstenarna i religionen.

Markus innehåller ungefär lika litet etik som Matteus, bortsett från bergspredikan. Och det är de samma tankarna, framförda i stort sett i samma situationer. Liknelserna, som Jesus älskade att formulera, ger ej egentligen någon etisk undervisning.

Lukas har intet nytt utöver Matteus. I kapitel 6 återfinns vi flera av bergspredikans tankar.

Man kanske kan häpna över att Jesus, som betecknats som kärlekens mästare, talar så litet om vad rättfärdighet och bättring konkret innebär. Det kan vara referenternas underlåtenhet, men man får väl ha klart för sig att Jesu predikningar har som bakgrund den allmänna kännedomen om Guds bud. Det gällde mindre vad man skulle göra än att man skulle göra det.

*

Den goda etiken finns hos profeten från Nasaret, i den form som var naturlig hos en den tidens man. Översatt till modernt språk betyder nästakärlek på det personliga planet hjälpsamhet, omtänksamhet, ömhet, hänsyn, rättvisa, ärlighet med flera positiva begrepp. På det politiska planet betyder det socialvård, jämlikhetssträvanden, erkännande av alla människors fri- och rättigheter att leva och verka.

Fastän vi i vår tid uppfattar kärleksprincipens innebörd något anorlunda än Jesus gjorde, kan hans predikningar, så som de bevarats, ge impulser till ett moraliskt liv. Och samma kan etiska framställningar från andra religioner och kulturer göra. Framför allt är här att tänka på att rättfärdighetens eld måste tändas av den enskilde själv i hans eget medvetande som ett positivt svar på de goda impulserna. Hos varje normal människa finns de själsliga egenskaper som är förutsättningen för detta.

GOTAMA

Det är naturligt att ateisten Gotamas morallära skiljer sig från etiken hos den ivrigt Gud Fader-troende

Jesus. Medan Jesu predikningar var en uppmaning till bättring och rättfärdighet, eftersom det var Guds vilja, var för Gotama huvudsaken att ge människorna en metod att förstå och övervinna smärta och lidande genom tankedisciplin och begärens utsläckande. Jesus sysslar med människans förhållande till Gud och "nästan", Gotama främst med hennes förhållande till sig själv.

Aktiva kärlekshandlingar till andras förmån intresserade inte Gotama mycket. Han trodde ju inte heller, såsom Jesus, på en allsmäktig Gud som ger lön och straff för människornas gärningar. Men han lärde att alla en människas handlingar får oundvikliga följder i hennes kommande liv: varje gärning har sin verkan — på varje ond handling följer lidandet som hjulet följer dragoxen framför vagnen.

Buddhismen har en morallära med likartade bud som kristendomen: förbud att döda något levande; förbud att stjåla; förbud mot sexuella förseelser; förbud att ljuga. Dessutom tillkommer: förbud mot rusdrycker. Dessa regler gäller för lekmännen. För munkar och nunnor finns dessutom ett antal förbud av asketisk natur, bl. a. förbud att använda bekväm säng, förbud att bevisa tillställningar med dans, sång och musik eller teater.

Man bör observera att det buddhistiska förbudet att döda är mer omfattande än det kristna, ty det gäller allt levande. Det är omöjligt för en buddhist att jaga och fiska. Vegetarism är vanlig, fastän inte allmän, bland buddhister. — Det är också otänkbart att en buddhist deltar i krig. **Nästakärlekens princip** tar sig inom buddhismen uttryck i **absolut hänsyn**. En buddhist har medkänsla med allt levande och vill alla väl.

Gotamas kärlek har ett drag av praktiskt förstånd. När han säger att man bör övervinna vrede med vänlighet, hat med kärlek, ont med gott, den girige med en gåva, lögnen med sanningen, så synes dessa rekommendationer vara mer grundade i sunt förnuft än i en känsloupplivelse av medmänniskan.

Utmärkande för Gotama är ju också att han i sina föreläsningar vänder sig till åhörarnas förnuft. Med förstärkta argument försöker han övertyga. Jesus, däremot, resonerar inte mycket med lyssnarna utan talar med auktoritet såsom den som menas besitta gudomlig vishet.

Gotama är bunden av sin tids föreställningar liksom Jesus. Även

han får ses som en produkt av sin miljö. Läran om återfödelse fanns t. ex. som något naturligt i Indien, och Gotama godtog den som självklar. Numer tycker vi väl att den måste ifrågasättas, och i den mån vi västerlänningar intresserar oss för den, är vi främmande för tanken att återfödelsekedjan är något ont, som vi vill bli lösta från (för att uppnå nirvanas frid) så som "den upplyste" lärde. Vi ser hellre inkarnationernas rad som en spännande fortsättning efter "döden" — en tänkbar form av jagets fortlevnad. Gotamas huvudsyfte med sin förkunnelse, att nå befrielse från lidandet genom begärens utsläckande, får även det ses som en miljöprodukt: i det landet på den tiden kändes det mer angeläget att inte ha några begär än det gör för oss i denna del av världen i denna tid. Genom sin syn på lidandets upphörande har buddhismen för en modern västerlänning, som lever i ett trots allt friskare och lyckligare samhälle med större möjligheter för individens självförverkligande, ett otidsenligt drag.

*

Vem är nu störst, Jesus Kristus eller Gotama Buddha?

Svar: ingen av dem är den störste, ty den har vi ännu inte sett.

Svagheten hos Jesus är framför allt hans belönings- och strafftänkande, som fanns i tiden, föreställningarna om himmelens härlighet och helvetets fasor. Detta måste vi se som primitiva miljötypiska inslag i förkunnelsen.

Den största svagheten hos Gotama är att huvudvikten så starkt ligger på den enskildes egen frälsning från lidandet. Förhållandet till medmänniskan ges långt mindre betydelse, och den nästakärlek som finns där, är av negativ art, den uppmanar att **inte** göra så och så, och sällan positiv med vädjan om aktiva kärleksgärningar. Från Gotama utgår knappast några impulser att med arbete förändra världen till det bättre. Därför synes buddhismen strida mot själva den förbättringens idé som är evolutionens innebörd.

Styrkan hos Jesus är den starka känslan för medmänniskan, den intensivt fattade principen om kärlek till nästan.

Styrkan hos Gotama är hans ständiga hänvisning till förståndet samt att förbudet mot dödande omfattar allt levande under alla förhållanden.

*

Ta det bästa hos Jesus och det bästa hos Gotama!

SM

Välkommen till

KLUBB KAMELEN

fredagar o. lördagar 19—23
Själågårdsgatan 17
Gamla stan, Stockholm
Tel. 10 30 10

Nytt program sänds på begäran

6/10: UFO o. religion i forntid o. nutid — C.-A. Jonzon.

7/10: Ockulta upplevelser — G. A. Pettersson.

13/10: Vrakdykning — K. Ingelman-Sundberg.

20/10: Grafologi — H. Scheike

Ett märkligt vittnesbörd! EN STOR MANS VÄG

Boken som från den eviga världen är dikterad av den kände pastorn och redaktören GUSTAV LEONARD LINDQUIST, Göteborg.

Han har efter sin bortgång tagit kontakt med en vän och genom automatisk skrift givit ett budskap — en kärleksfull vädjan till Dig att tänka över ditt liv. Budskapen hör till de under Gud gör i vår tid och bevisar, att det finns kärlekens broar mellan Andens värld och vår egen — det ger bevis för Guds uppsökande kärlek. Utgivare Gunhild Gerdin, Åmål.

185 sidor. Pris kr. 23:50 inkl. moms. FINNS I BOKHANDELN. Kan även rekvireras från

FÖRLAG COLUMBA

662 00 Åmål

genom inbetalning på postg. 34 13 23-4. V. g. skriv tydligt — tack! Sändes portofritt.

En ny ideologi

för en ny tidsålder:

DE GUDOMLIGA PRINCIPERNA
av Young Oom Kim

Boken kan köpas — eller lånas — hos:
HSA-UWC, Fack,
104 32 Stockholm 19

Läs tidskriften

BODHI

Sällskapet för Buddhistisk Information,
c/o Amita Nisatta, Ringvägen 107 B,
116 60 Stockholm.

BUDDHA – FRÄLSAREN

Varje lekman som uppfyller villkoren i nedanstående fyra punkter kan med visshet säga om sig själv: Vägen till helvetet är slut för mig, återfödelse i djurriket kan ej mer ske, upphävd är avgrunden, ofärden, förtappelsen, jag har nått Strömmen (den uppåtledande), jag är räddad från fördärvet och säker på att nå målet, den fullständiga upplysningen.

1. Han har en orubblig tro på Buddha: Han är den upphöjde, den helige, den fullkomligt upplyste, i vandel och insikt perfekt, oöverträffad som ledare, änglars och människors lärare, en Buddha.
2. Han har en orubblig tro på läran: Rätt förkunnad är den upphöjdes lära med omedelbar verkan, som kan ses, inbjudande alla, ledande till ett mål, som de kloka kan förverkliga var och en för sig själv.
3. Han har en orubblig tro på orden: Den upphöjdes ordensmedlemmar följer det goda, följer det rätta, är värda aktning, hyllning, ärebetygelser. De är världens förnämsta fält för samlande av förtjänst.
4. Han avhåller sig från att döda levande varelser. Han avhåller sig från stöld, otukt, osanning och förtäring av alkohol.

Detta är huvudinnehållet i den bekännelse som ger den troende full visshet om frälsning. Enbart Buddhas predikningar över tro och trossystem har ett omfång som än större än de fyra kristna evangelierna tillsammans, varav framgår, vilken stor betydelse tron måste ha även i en högre religion.

Är Buddha den störste religionsstiftaren, då är han också den störste frälsaren.

Övers. Per Glanell.

AHLBERGS SVAR

Forts

tar avstånd från både gudstro och tron på en odödlig själ. Men när Gällmo fantiserar om min oro för att "svenskar i någon betydande utsträckning skulle bli buddhister", misstar han sig storligen och motsäger därtill sig själv. Om alla religioner i grunden lär samma sak, skulle ju en övergång från den ena till den andra vara skäligen betydelselös.

Skiltnaden mellan mig och Gällmo är alltså denna: Gällmo anser att buddhismen är den **absoluta** sanningen, medan jag tror att den i likhet med andra religioner representerar en **del** av sanningen. Där upphör varje möjlighet till en fruktbar dialog. Med den som anser sig ha funnit hela Sanningen är det lönlöst att diskutera. Jag respekterar Gällmos tro men delar den inte.

GLANELLS SVAR

Forts

grundfalsk, men det är just denna lära Gällmo nu för till torgs. Det är med denna lära han bygger barriärer mellan religionerna och skapar splittring där anledning till sådan saknas. Buddismens särställning ligger inte i en monstros nihilism utan på ett helt annat plan.

"Ordet 'Frälsare' är grovt missvisande" hävdar G. Hur missvisande det är framgår av annons i detta nummer. Kritiken av orden "inkarnation", "gudomlig" och "uppenbarelse" är av samma grova kaliber, men med det begränsade spaltutrymme jag har till förfogande, finns ingen plats för en detaljerad analys.

Träning. Efter många års praktik, och med kännedom om den mänskliga naturen, kan jag med säkerhet säga, att den enda risk som förelig-

ger vid buddistisk träning är, att man tränar för litet. Det är genom för litet träning och för mycket guru-komplex som G. kan varna för världens hälsosammaste sysselsättning, när ett sådant perfekt instruktionsmaterial finns till hands som de fyra samlingarna i kanons centrala del. Det är större risk att drunkna i sitt eget badkar än att råka illa ut genom buddistisk träning, och G. får verkligen peka ut autentiska olycksfall om han vill övertyga.

Som slutomdöme kan sägas, att det G. serverar är buddistiskt allmångods av enklaste slag, klyschor i den allra vanligaste propagandan. Hans kritik är obefogad på varje punkt. Det är bara en uppvisning i buddistisk barnatro, utan det positiva innehåll Lapp-Lisa brukar besjunga.

Per Ragnar

kommer i höst ut med en bok på Larsons förlag med titeln "Brevet till mormor". Det är en liten blandbok, där huvudtemat är tankar om döden och livet — i novellform, i små dramatiska texter, i lyrisk tappning.

Som ett "tyngre" komplement kommer Per Ragnar samtidigt på Forum med en bok som han är redaktör för och som har tre arbetsnamn: På väg mot en världsbild?, Tankar om liv, Livsmysteriet. Där medarbetar sjutton vetenskapsmän och andra, som sysslat med de "större frågorna". Fil.dr. Alf Ahlberg skriver om Symbol och verklighet, docent Tor Ragnar Gerholm om Vetenskapen och mystikerna, astronomen Peter Nilsson om Det skapande kosmos, dr. Nils-Olof Jacobson presenterar reinkarnationsforskningen, överläkare Duvernois skriver om döden, professor Martin Johnson om parapsykologin o. s. v. Boken är tänkt som en första, bred, samlande introduktion för dem som börjat se den materialistiska (passerade) världsbildens begränsning.

Larsons förlag

utger i år — förutom "Brevet till mormor" bl. a. tre (!) böcker av det norska mediet Anna Elisabeth Westerlund, en astrologibok av Ulla Sallert, en buddhistbok samt nytryck av Tyrrells klassiker "The Personality of Man", förut utkommen under titeln "Vid tröskeln till det okända", nu med namnet "Parapsykologi".

BREV

Några kommentarer till min intervju med dr. John Aiken i USA, återgiven i nr 6 av Sökaren:

Vid mitt besök i USA hösten och vintern 1971 sammanträffade jag med David Techter, en av redaktörerna i den stora amerikanska månadstidskriften Fate, som behandlar parapsykologiska och ockulta fenomen och har en världsvid läsekrets. Han berättade om sin levnadsbana, sin utbildning, tidigare anställningar och, inte minst, om sin ungdoms hobby paleontologi, läran om de utdöda djuren och växterna. Vi berörde inte psykedelika. Men mina svenska vänner i Los Angeles talade mycket om en artikel som Techter skrivit i aprilnumret 1967 av Fate. Jag skaffade tidningen och kan nämna att där hänvisas till amerikanska källor inom psykoterapi, medicinen samt till ett flertal utlåtanden i amerikansk press om LSD. När man läser vad Techter skrivit och jämför med den av oss vanliga människor upplevda livsynen och filosofin, finner man att dessa experiment med LSD, som i vissa kretsar har utförts för att uppnå kunskap om det översinnliga, verkar falska och överkliga.

År 1967 var användande av LSD så vitt jag vet inte förbjudet i USA. Men med kännedom om de ytterst farliga verkningar som detta förfärliga gift har vid nyttjande, även i ytterst små doser, förstår man att det nuvarande förbudet är nödvändigt. Det har diskuterats huruvida giftet är vanebildande eller ej — men en sak vet vi, och det är att för dess medicinska användning är en synnerligen noggrann kontroll anbefalld. För LSD:s användning i USA som ett religiöst sakrament gäller också mycket stränga föreskrifter, bl. a. vid urvalet av de personer som får tillåtelse att tillfälligtvis använda medlet.

Men man frågar sig: vad har det för värde för en människa om hon genom bruk av psykedelika uppnår vissa andliga erfarenheter men skadar sin kropp — sin andes boning?

Harald Bergestam

BILLY GRAHAM — en stor gestalt?

Jag har i årtal plågats oerhört av helvetestron och den på denna byggda frälsningsläran: först skall vi alla — eller åtminstone några av oss — leva ett ganska helvetiskt liv i denna tidsålder, och sedan skall majoriteten gå till ett evigt och ännu värre helvete efter döden; och ett litet fåtal, som tror på ett visst sätt, skall gå till evig sällhet, triumfatoriskt sjungande: »När de frälsta tåga in...»

Även om jag själv, delvis som resultat av att jag råkat födas i en viss miljö, möj-

ligen skulle få förmånen att höra till den privilegierade minoriteten, så skulle mitt hjärta, mitt samvete, inte kunna uppfatta totalarrangemanget som ett särdeles »glatt budskap» (evangelium).

Jag kan förstå Tingsten när han i TV upprörd drar fram sin Concordia Pia (som min far hade i ett svart inbundet exemplar i sin bokhylla — i motsats till Tingstens ljusa, häftade upplaga) och läser om den lutherska bekännelsen i detta stycke.

Helvetestron är nu ingalunda död, där-om vittnar t. ex. »helvetesstriden» i Norge för ett antal år sedan. Den förs fram av många av nutidens förkunnare — bl. a. Billy Graham. I sin bok »Utmaningen» (Gummessons) har han ett helt kapitel på 14 sidor om »himmel och helvete» i vilket han bekänner sig till båda. Han säger bl. a. att »våra liv kommer att fortsätta i miljoner och åter miljoner år. Och det val vi nu gör, blir bestämmande för det slags liv vi kommer att leva i framtiden.» Och strax ovanför står — med Billy Grahams instämmande, eftersom han citerar det på samma sida: »I en ledarartikel pläderade för någon tid sedan en stor nyhetstidskrift för mer helvetespredikningar.»

I »Hemmets Vän» stod för något år sedan med stora bokstäver: »Jesus kommer snart — var vill du tillbringa evigheten?» Inte formulerat av Graham men i hans anda.

Att helvetestron lever kvar beror inte minst på sådana predikanter som Billy Graham — och på bokstavstron på bibeln överhuvud, tror jag.

I TV 27 januari förekom en fredsdiskussion med ett inklippt avsnitt som återgav Billy Grahams gillande av Nixons »aktiviteter» i Vietnam.

För åtskilliga år sedan var Billy Graham i Stockholm. På Skansen talade han inför en mångtusenhövdad skara om den rike ynglingens möte med Jesus. Men han kapade texten omedelbart efter »Ett fattas dig» och satte sedan i stället in sin egen frälsningslära. Inte ett ord om vad som faktiskt »står skrivet» i fortsättningen: »Gå bort och sälj vad du har och giv åt de fattiga» — mina tankar går t. ex. till den miljon helt hemlösa som bor på Calcuttas gator, även under monsuntidens regn och stormar — »och kom sedan och följ mig!» Inte ett ord om detta — av en som »tror på hela Bibeln».

»Johannes»

VIGDA

Bo R. Ståhl

Gunnel Sundström

Yttergrans kyrka 19 aug. 1972

KONTAKT

22-ARIG KILLE önskar brevväxling med ensam, kontaktsökande flicka, gärna blyg eller handikappad. Nuvarande intressen: Forskning omkring UFO och andra ovanliga ting, glädjerik och stämningsfull musik, lugn och harmoni, djupare upplevelser. Ev. framtida intressen: meditation, resor, Dig. Skriv ett långt brev och berätt om Dig själv, Dina intressen och Dina livsmål. Svar till "Själ söker tvilling", Sökaren f.v.b.

DROGFORSKNING

Forts

drogupplevelse av religiös art. Här må dock även påpekas de hos Clark redovisade fallen, där ateister genom psykedeliska droger erhållit religiösa upplevelser.

Leuner vet, liksom t. ex. även Clark, att en drogupplevelse såsom andra mystiska upplevelser till sin karaktär är utsägar. Vad som är gammalt och vad som är nytt stoff i upplevelsen kan vara omöjligt att fastslå. Ord förmår ej tolka allt som sker. Att upplevelsen oftast präglar bestående intryck hos individen i fråga och ofta verkar en fullständig förändring i religiöst avseende är dock uppenbart. I avslutningskapitlet i Chemical Ecstasy summerar Clark: "Most of what I have learned about religion at first hand I have learned from my encounter with the psychedelics." Han avser därmed ej endast sina studier av olika fall. Han har också provat drogerna på sig själv: "As a scholar, I have learned at least as much, though not more, from my six 'trips' as I have from all the plodding study in my field of the psychology of religion. The two are differing roads which complement one another."

Clarks arbete är välskrivet och fängslande. Referenser i notapparaten och i slutet av boken (försedda med kommentarer) ger åt läsaren en möjlighet att snabbt finna relevant litteratur för ett visst avsnitt, som kanske särskilt intresserat. (Utöver ovan angivna tidskrifter bör — Clark markerar denna särskilt — nämnas *Psychedelic Information Center Bulletin*.) Genom framhävande av såväl faror som värden med de psykedeliska drogerna, vill Clark i första hand föra fram de möjligheter i olika avseenden, som drogerna innebär. Övertygad om mystikens centrala plats i religionen, vill Clark med sin bok understryka vikten i James' ord: "den personliga religiösa erfarenheten har sin rot och sin medelpunkt i mystiska medvetenhetstillstånd". Sådana tillstånd kan erhållas, spontana eller odlade, utan hjälp av droger. Clark och andras arbeten visar dock att de även kan nås med kemiska medel. Detta är forskningsresultat, som religionspsykologin måste ta hänsyn till och arbeta med.

Hans Akerberg
teol. lic.

SM:

EN NATURLIG RELIGION?

Vårt icke-vetande är stort. Vi vet inte om "Gud" eller gudar existerar. Om böner når fram vet vi inte. Och vi vet inte om det finns någon personlig fortlevnad efter döden. Om vårt liv har en djupare mening än bara att vi finns till vet vi inte. Vårt jags verkliga identitet vet vi intet om. Den som påstår att vi vet något — positivt eller negativt — om dessa ting, har missuppfattat begreppet veta.

I vår undran inför livets gåta får vi inga verkliga svar.

Men det finns väsentliga frågor och antydningar till svar. Bär naturen spår av högre, skapande intelligens? Det kan tyckas så. Tyder parapsykologisk forskning på det personliga livets fortsättning efter döden? Det kan tyckas så. Finns i mänsklig erfarenhet tecken på bönesvar? Det kan tyckas så.

Vår spörjande tanke finner antydningar om en djupare mening med människans liv. Men så långt som till ett **vetande** kommer vi aldrig. Och vad är "tron" värd, sakligt sett?

Teologi och metafysik är fantasins byggnader. Ibland kan vi tycka att de framträder i vårt sinne som något lysande och skönt. Men när den verkliga sanningslidelsen tränger sig på, inträder genast en tveksamhet. Saken är förstås den att vi människor är alltför små kryp i det oerhörda universum för att ha en chans att tänka oss fram till Sanningen. Vår hjärna är för liten och våra sinnen har alltför ringa räckvidd för att tillåta oss skåda in i livets medelpunkt.

Skeptikern får sista ordet. Vi stannar i agnosticism — ja, sanningen är väl att vi till vår **natur** är ag-

nostiker: vi kan inte veta något om svaren på de djupaste frågorna om "Gud", människan och universums natur. Men vår ohjälpliga hjälplöshet inför dessa frågor innebär inte att vi inte kan äga föreställningar och ha aningar. Ja, anar vi inte att ande är universums substans, att varat är ett levande, gränslöst väsen, varav vi alla är delar?

Jag tror att den bild av verkligheten som alltmer kommer att växa fram är Vedantas eller något som ligger den nära. Varat är ett andeväsen och vi är alla jagbildningar i andehavet. Vi är olika upplevelser i allsjälen, och i djupet av vårt vara är vi "Gud" själv.

I alla händelser är vårt verkliga väsen ande, som är det inre i **allt** levande. Och under evolutionen har det andliga mer och mer utvecklats, så att man — som Teilhard de Chardin har visat — kan se medvetandets utvidgning och fördjupning som evolutionens väsentliga inbörd.

Våra högsta etiska värden grundar vi på uppfattningen om anden som är jaget. Ande är helig och skall vördas, vårdas och älskas var den än förekommer. Allt levande utgör ett brödraskap, framfött av samma vidunderliga universum.

Positiva begrepp, som vi i andakt bör samlas och utveckla vårt känsloliv kring, är vänlighet, omtänksamhet, ömhet, omvårdnad, medmänsklighet och allkärlek.

Jag tror att det religiösa i framtiden blir inte teologi utan förundran inför verklighetens gåta i en känsla av vördnad för livets storhet, skönhet och mäktighet samt en etisk insikt att kärlek är föreskriven.

SÖKAREN

Nr 8 1972 Årgång 9

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Postgirokonto: 70 60 47-8

Tel: 08/69 60 27

Konsulter:

Roland Adlerberth

Nils-Olof Jacobson

Bo R. Ståhl

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 29:00

Halvår 15:25

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postfack 10128, Helsingfors 10 postgiro 53 33-2. Helår kostar då 24 mk, halvår 13 mk.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 350:—, halvsida 200:—, småannonser 8:— per cm men minst 24:—.

Copyright resp. förf.

Tryckt hos

LJUSDALS TRYCK AB

Ljusdal 1972

INNEHÅLL:

Biskop Robinson och Gud 1

Ivar Wallenstein:

Mo Ti — nygammal religionsfilosof 3

Alf Ahlberg:

Paul Tillich 4

K. Gösta Rehn:

De flygande tefaten 8

Per Axel Atterbom intervjuas 12

Sven Magnusson:

Kristna tidskrifter 16

Hans Åkerberg:

Drogforskning 19

Religionsdebatt, G. Gällmo 22

Etik. Jesus eller Gotama? 24